

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Parada Sahtecilik Suçu (TCK m.197)^(*)

Crime of Counterfeiting Money within the Scope of Turkish Criminal Code no. 5237 (Art.197 of TCC)

Dr. Öğr. Üyesi Aysun ALTUNKAŞ^(**)

Öz

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 197. maddesinde düzenlenen parada sahtecilik suçu, belgede sahtecilik suçları ile birlikte, kamu güvenine karşı suçlardan uygulamada en çok karşılaşılanlarından birini oluşturmaktadır. Maddede parada sahtecilik başlığı altında üç ayrı suçta yer verildiği görülmektedir. Çalışma kapsamında parada sahtecilik suçu, bütün unsurlarıyla ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmeye ve maddenin özellikle görüş ayrılıklarına yol açan tartışmalı hususları aksettirilmeye çalışılmıştır. Uygulamanın konuya yaklaşımını yansıtmak amacıyla mümkün olduğunca fazla sayıda Yargıtay kararına da çalışma içerisinde yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Parada Sahtecilik, Aldatma Kabiliyeti, Sahte Para, Paraya Eşit Sayılan Değer, Kripto Paralar.

Abstract

In Turkish Criminal Code no. 5237, crime of counterfeiting money is regulated under the “crimes against public trust” section. This crime, with the crimes of forgery of documents, is one of the most common crimes against public trust in practice. In article 197, under the heading of counterfeiting money, three different crimes are regulated. In the study it is endeavored to assess counterfeiting money offense with all aspects in detail and to reflect especially the debatable issues of the article which cause dissents. Supreme Court decisions are included as far as possible within the study with the purpose of reflecting the approach of the practice to the subject.

Keywords

Counterfeiting Money, Ability to Deceive, Counterfeit Money, Values Deemed Equal to Money, Crypto Currency.

1. Genel Olarak

Parada sahtecilik suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun¹ özel hükümler kitabında, topluma karşı suçlara ilişkin üçüncü kısmın, kamu güvenine karşı suçlar başlıklı dördüncü bölümünde 197'nci maddede düzenlenmiştir.² Maddede parada sahtecilik başlı-

ğı altında, üç ayrı suçun düzenlendiği görülmektedir. Maddenin birinci fıkrasında milli veya yabancı paranın sahte olarak üretilmesi, ülkeye sokulması, nakledilmesi, muhafaza edilmesi veya tedavüle koyulması filleri suç olarak hüküm altına alınırken; ikinci fıkrada sahte paranın bilerek kabul edilmesi; üçüncü fıkrada ise sahteliği bilinmeden kabul edilen paranın bu niteliği bilinerek tedavüle koyulması suçuna yer verilmektedir. Bu çalışmada, kamu güvenine karşı suçlar bölümünde resmi belgede sahtecilik ve özel belgede sahtecilik ile birlikte, en çok işlenen suçlardan biri olan parada sahtecilik suçu³ ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda uygulamada söz konusu suçun unsurlarının nasıl değerlendirildiğini göstermek

^(*) Hakemli makale - Peer reviewed article

Makalenin geliş tarihi: 07.01.2021

Makalenin kabul tarihi: 20.01.2021

^(**) Kadir Has Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi
E-posta: aysun.altunkas@khas.edu.tr
Orcid id: <https://orcid.org/0000-0001-8367-3582>

¹ 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (RG: 12.10.2004 - 25611).

² Türk Ceza Kanununun parada sahtecilik başlığını taşıyan 197'nci maddesine göre; “(1)Memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavüle bulunan parayı sahte olarak üreten, ülkeye sokan, nakleden, muhafaza eden veya tedavüle koyan kişi, iki yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. / (2)Sahte parayı bilerek kabul eden kişi, bir yıldan üç yıla

kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır. / (3)Sahteliğini bilmeden kabul ettiği parayı bu niteliğini bilerek tedavüle koyan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”.

³ Adli İstatistikler 2018, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2182019155518istatistik2018.pdf> (Erişim tarihi: 30.09.2020).

üzere Yargıtay kararlarına da mümkün olduğunca geniş bir şekilde yer verilmeye çalışılacaktır. Söz konusu suç klasik suç inceleme yöntemine göre değerlendirilirken, önem arz eden yerlerde bu suçun mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanununda⁴ ne şekilde düzenlendiği hakkında da bilgi verilecektir.

II. Suçun Faili

Madde metninde “kişi” ifadesi kullanıldığından, parada sahtecilik suçunun faili herkes olabilir. Bu suç, faili bakımından bir özellik göstermemektedir.

Bu suçun kamu görevlisi tarafından, görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçlerin kullanılmasını suretiyle işlenmesi de mümkündür. Örneğin darphanede görev yapmakta olan kamu görevlisinin, elinde bulunan vasıtaları kullanarak sahte para basması halinde, bunun failin cezai sorumluluğu üzerinde nasıl bir etki doğuracağına tespit edilmesi gerekmektedir. TCK’nın 197’nci maddesinde kamu görevlisi sıfatı göz önünde bulundurulmadığından, TCK’nın 266’ncı maddesinde getirilen düzenleme uyarınca, parada sahtecilik suçunun işlenmesi sırasında, görevi gereği elinde bulundurduğu araç ve gereci kullanan kamu görevlisi hakkında verilecek cezanın artırılması yoluna gidilecektir.⁵

III. Suçun Mağduru

Parada sahtecilik suçları ile kamu güveninin korunması amaçlandığından, bu suçlarda suçun mağduru kamudur.⁶ Bu doğrultuda toplumu oluşturan tüm bireyler suçun mağduru konumundadır.⁷ Bununla

birlikte öğretide, suçun mağdurunun zarar tehlikesi altında bulunan ve güveni zedelenen herkes olduğu yönünde görüşler de savunulmaktadır.⁸ Parada sahtecilik fiiline bağlı olarak somut olayda belli bir kişi veya kişilerin zarar görmüş olması halinde, bu kişilerin suçun mağduru mu,⁹ yoksa suçtan zarar gören mi sayılması gerektiği¹⁰ konusunda da öğretide farklı görüşlerin ileri sürüldüğü görülmektedir. Suçun sistematik olarak düzenlendiği yer ve suçla korunan hukuki değer niteliğinden hareketle bu suçun mağdurunun kamu olduğunun; somut olayda parada sahtecilik fiiline bağlı olarak zarara uğrayan kişi veya kişilerin ise suçtan zarar gören olarak kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir.¹¹ Yargıtay da bu halde bu suçtan dolayı belli bir kişi ya da kişiler zarara uğramış olsa dahi suçun mağdurunun kamu olduğunu; söz konusu kişilerin ise suçtan zarar gören olduğunu kabul etmektedir.¹²

IV. Suçla Korunan Hukuki Değer

Suç, sistematik olarak Türk Ceza Kanununun “Kamu Güvenine Karşı Suçlar” başlıklı dördüncü bölümünde düzenlendiğinden, bu suçla korunan hukuki değer, kamu güvenidir. Bu suçlardan dolayı sadece parayı basan devlet hazinesi değil, bunlara duyulan güvenin sarsılması nedeniyle tüm toplum zarar görmektedir. Türkiye’nin tarafı olduğu 20 Nisan 1929 tarihli Kalpazanlığın Cezalandırılmasına Dair Cenevre Sözleşmesi-

⁴ 01.03.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (RG: 13.03.1926 - 320).

⁵ Para basım sürecinde görevli olan kamu görevlilerinin parada sahtecilik suçunu işlemelerinin kanunda ayrıca cezanın ağırlaştırılması sonucunu doğuran bir nitelikli hal olarak düzenlenmesi gerektiği yönünde bkz. Serkan Meraklı, “Parada Sahtecilik Suçu TCK m.197”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, (Aralık 2020), s. 736.

⁶ Hamide Zafer, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m.1-75 (İstanbul: 7. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, 2019), s. 193. Aksi yönde bu suçun mağdurunun olmadığı, kamu güvenliğini sarsan bir suç olması nedeniyle toplumun bu suçtan zarar gören olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Necati Meran, Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma (Ankara: 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2016), s. 406. Hukuki konu merkezli ve suçun ihlal edici özelliğini ceza hukukuna ilişkin anayasal ilkeler arasında kabul eden sistemlerde, her suçun bir mağdurunun olacağı; bu sistemlerde mağduru ya da pasif süjesi olmayan suçlardan bahsedilemeyeceği yönünde bkz. Tuğrul Katoğlu, “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, AÜHF, C. 61, S. 2 (2012), s. 682.

⁷ Aynı yönde bkz. Ali Kemal Yıldız, “Parada Sahtecilik”, içinde; Özel Ceza Hukuku, C. VI, (Köksal Bayraktar, Vesile Sonay Evik, Zeynel T. Kangal, Serap Keskin Kızıroğlu, Ali Kemal Yıldız, Hamide Zafer, Eylem Aksoy Retornaz, Güçlü Akyürek, Ali Hakan Evik, Pınar Memiş Kartal, Sinan Altunç, Asuman Aytekin İnceoğlu, Gülşah Bostancı Bozbayındır ve Fulya Eroğlu), (İstanbul: 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 13. Kamu güvenine karşı işlenen suçlarda mağduru, toplumu oluşturan tüm bireyler olduğu yönündeki tespitler için bkz. M. Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır, Ceza Hukuku Özel Hükümler, (Ankara: 16. Baskı, Adalet Yayınevi, 2017), s. 397; Handan Yokuş Sevük, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, (Ankara: 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019), s. 444; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, (Ankara: 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 843; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, (Ankara: 6. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019), s. 723.

⁸ Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 5 (Ankara: 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2014), s. 6048.

⁹ Kamu güvenine karşı işlenen suçlar sonucunda doğrudan doğruya belli bir kişi ya da kişilerin zararının söz konusu olduğu hallerde, bu kişi veya kişilerin de suçun mağduru olarak kabul edilebilecekleri yönündeki değerlendirmeler için bkz. Koca ve Üzülmmez, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 723. Aynı yönde parada sahtecilik fiiline bağlı olarak somut olayda zarar gören gerçek veya tüzel kişilerin de suçun mağduru sayılacağı yönünde bkz. Gökhan Taneri ve Gani Kamışlı, Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları (Ankara: 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019), s. 539. Benzer şekilde kamu güvenine karşı işlenen suçlarda asıl mağdurun toplum olduğu; ancak bu suçlar sırasında herhangi bir hakkı tehlikeye giren veya zarara uğrayan gerçek veya tüzel kişilerin de suçun ikincil mağduru olarak değerlendirilebilecekleri yönünde bkz. Mustafa Özen, Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Özel Hükümler (Ankara: 3. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019), s. 856.

¹⁰ Kamu güvenine karşı işlenen suçlar gibi topluma karşı işlenen suçlarda, toplumun suçun mağduru olduğu; bu suçlar dolayısıyla menfaatleri somut olarak zarara uğrayanların ise suçtan zarar gören olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Katoğlu, s. 684.

¹¹ Aynı yönde bkz. Yıldız, s. 14. Sahte parayı kabul eden kişilerin suçun mağduru olamayacakları yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 736.

¹² Buna göre; “... suçların hukuki konusunun kamu güveni olması ve bu suçların kamu güvenine karşı suçlar bölümünde düzenlenmiş bulunması hususları birlikte değerlendirildiğinde bu suçların mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğunun, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağı kabulü gerekmektedir”. Bu kararın ayrıntıları için bkz. YCGK, 17.01.2019 - E. 2016/21-319, K. 2019/22, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 10.10.2020). Yargıtay’ın sahte paraların tedavüle koyulmak suretiyle farklı kişilerin tasarruf alanına sokulduğu olayda bu kişilerin suçun mağduru olarak nitelendirildiği kararı için bkz. Y. 8. CD, 19.02.2015 - E. 2014/36887, K. 2015/12302, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 10.10.2020).

nin¹³ 3'üncü maddesinde de, suçun devlet veya mal aleyhine değil, kamu aleyhine işlenmiş sayılacağı düzenlemesi yer almaktadır. Dolayısıyla Türkiye, para sahtecilik suçunu Kamu Güvenine Karşı Suçlar başlığı altında düzenleyerek, bu Sözleşme'den kaynaklanan yükümlülüğünü de yerine getirmiştir. Gerçekten de paraların bir ekonomik değer olarak kabul edilmesinin altında yatan neden, bu paraları devletin bir kanuna dayalı olarak çıkartması; bu durumun da söz konusu paraların gerçek ve orijinal olduğuna dair toplumun güven duymasına sebep olmasıdır.¹⁴ Bu doğrultuda sahte paraların üretilmesi ya da kullanılması, toplumun bu güven duygusunu zedeleyeceğinden, para sahtecilik suçları ile korunan hukuki değer olarak karşımıza kamu güveni çıkmaktadır.¹⁵

Bununla birlikte, para sahtecilik fiillerinin suç olarak düzenlenmesi suretiyle sadece kamunun güveninin değil, aynı zamanda tedavüldeki paraların düzenliliği konusundaki Devletin menfaatlerinin de korunduğu kabul edilmektedir.¹⁶ Yargıtay, "milli ekonomi"nin de bu suçla korunan hukuki değerlerden biri olduğunu kabul etmektedir.¹⁷ Bu yönüyle suç birden fazla hukuki değeri koruma altına aldığından, suçla korunan hukuki değer noktasında karma bir nitelik göstermektedir. Ancak yasakoyucunun tercihi ve yukarıda da ifade edildiği üzere, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan yükümlülüğü de dikkate alınarak, sistematik olarak bu değerlerden kamu güveni ön plana alınmış ve bu yönde bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir.

V. Suçun Maddi Konusu

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinde düzenlenen suçun konusu para veya 198'inci maddede getirilen düzenlemeden hareketle paraya eşit sayılan bir değer olmalı ve bu para veya paraya eşit sayılan değer, aldatma kabiliyetine sahip bulunmalıdır.

¹³ 04.05.1963 tarihli ve 2963 sayılı Kalpazanlığı Cezalandırılmasına Dair 20 Nisan 1929 Tarihinde Cenevre'de Tazim ve İmza Edilmiş Olan Beynelmül Mukavelename ile Merbutu Protokol ve Nihai Senede İltihak Edilmesi Hakkında Kanun (RG: 09.05.1936 - 3299).

¹⁴ Bireylerin paraya güven duymadıkları ve her alışverişte paranın sahteliğinden şüphelendikleri bir ortamın, ticari ve günlük hayatın işleyişini bozarak, toplumda huzur ve güven duygusunu sarsacağı yönündeki değerlendirmeler için bkz. Taneri ve Kamaşlı, s. 538.

¹⁵ Yaşar, Gökcan ve Aruç, s. 6047, s. 6048; Sedat Bakıcı ve Gürsel Yalvaç, 5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2 (Ankara: 1. Baskı, Adalet Yayınevi, 2008), s. 490 vd. Benzer şekilde kamu güvenine karşı işlenen suçlarda, özel hukuk veya kamu hukukunun ispat gücü tanıdığı şey, şekil ve işaretlere duyulan genel güvenin korunduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 842. Benzer yönde bkz. Yıldız, s. 13. Toplumun inanma; bireyin aldatılmama hakkının, kamu güvenini oluşturduğu yönünde bkz. Meran, s. 406.

¹⁶ Devrim Güngör, Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu (Ankara: 1. Baskı, Yetkin, 2010), s. 20.

¹⁷ Buna göre; "Parada sahtecilik suçu en önemli zararı ülke ekonomisine vermektedir. Piyasada karşılıksız para dolaşması, o paranın gerek ülke içinde, gerekse yurt dışında değerinin, geçerliliğinin ve alım gücünün düşmesine yol açmaktadır. Bunun sonucunda ise, o ülkenin uluslararası piyasada ekonomik itibarı azalmakta, sonuçta ülke ekonomisi zarar görmektedir. Bu suç bakımından korunması amaçlanan hukuksal değer milli ekonomidir". YCGK, 21.02.2012 - E. 2011/8-279, K. 2012/55, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 10.10.2020).

A. Para

Parada sahtecilik suçunun konusu "para"dır. Para, devlet tarafından bastırılan, üzerinde değeri yazılı, kâğıt veya madeni ödeme aracı olarak tanımlanmaktadır.¹⁸ Bir paranın, sahtecilik suçuna konu olması için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Öncelikle bu para, devlet tarafından kanunda öngörülen yöntem ve şekle uygun olarak tedavüle koyulmuş¹⁹ ve suçun maddi unsurunu teşkil eden hareketlerin yapıldığı sırada tedavülden kaldırılmamış olmalıdır.²⁰ Paranın tedavülde olması ile kast edilen, "bir devlet tarafından basılıp ödeme aracı olarak kendisine tanınan değer herkes tarafından kabulünün kanun tarafından emredilmiş olmasıdır".²¹ Ancak söz konusu tanımda paranın değerinin herkes tarafından kabulüne unsur olarak yer verilmesi öğreti tarafından eleştirilmektedir.²² Gerçekten de, para devlet tarafından basılıp, tedavülde kalmaya devam ettiği sürece, iktisadi işlemler sırasında kullanılmasının tercih edilip edilmemesinin o değerın para olarak nitelendirilmesi ve suçun konusunu oluşturması noktasında bir etkisinin olmaması gerektiği düşünülmektedir.

Öte yandan suçun maddi konusu olan paranın kâğıt ya da madeni olması arasında da bir fark bulunmamaktadır; dolayısıyla madeni paralar üzerinde yapılan sahtecilikler gibi kâğıt paralardaki sahtecilikler de madde

¹⁸ Bu tanım için bkz. YCGK, 10.10.2019 - E. 2016/8-190, K. 2019/593, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 10.10.2020).

¹⁹ Bu noktada paranın tedavüle konulma kararının alınmış olmasının yeterli kabul edilmesi gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 733.

²⁰ Tedavülden olmayan paranın taklit edilip kullanılmasının dolandırıcılık suçu oluşturacağı yönünde bkz. Erol Çetin ve İsmail Malkoç, Uygulamada Sahtekarlık Suçları, Bilgisayar Suçları, Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat (Ankara: 1. Baskı, Adalet Yayınevi, 1995), s. 24; Taneri ve Kamaşlı, s. 538 vd., s. 540; Yıldız, s. 15. Bu husus maddenin gerekçesinde de, tedavülden kaldırılmış ve örneğin antika özellik taşıyan paranın sahte olarak üretilmesinin dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirileceği ifade edilmek suretiyle ortaya konulmuştur. Bununla birlikte para tedavülden kaldırılmış olmasına rağmen, değişim için bankalara sunulabilir olduğu sürece suçun konusunu oluşturabileceği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 733 vd. Benzer şekilde tedavülden olmayan bir paraya, değerini yüksek göstermek için yapılan müdahaleler, örneğin madeni paranın altın veya gümüş suyuna batırılması da para sahtecilik suçu kapsamında değerlendirilemeyecektir. Bu halde yapılan eylemler, koşullarının karşılanması kaydıyla dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebilir. Yargıtay içtihatları da bu yöndedir: "Sanığın altın suyuna batırılmış gümüş mecdiyeler bulundurmaktan ibaret eyleminde TCK'nın 316 ve müteakip maddelerinde yaptırıma bağlanan ve kanunen tedavülden bulunan paralarla, milli ziynet altınlarını taklit ve taşıyarak suçunun yasal öğeleri bulunmadığı, bu tür paranın herhangi bir kişiye verilmesinin veya verilmeye teşebbüs edilmesinin TCK'nın 503. maddesinde yazılı dolandırıcılık veya buna teşebbüs suçunu oluşturacağı..." Y. 8. CD, 15.02.1985 - E. 1985/5244, K. 1985/706.

²¹ Meran, s. 408. Bu doğrultuda yabancı paraların, kendi ülkesinde tedavülden olduğu hallerde, diğer ülkelerde de döviz niteliğinde tedavülden olduğunun; yine tedavülden kaldırılmış olan paraların belli bir tarihe kadar Merkez Bankası'nda kabul ve değişim işlemleri yapıldığı hallerde, bu paraların da tedavülden olduğunun kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Taneri ve Kamaşlı, s. 540.

²² Buna göre; paranın suçun maddi konusunu oluşturması için, paraya tanınan değer herkes tarafından kabulünün aranmasına gerek olmadığı; toplumda söz konusu para yerine ekonomik açıdan avantajlı başka birimlerin kullanılmasının tercih edilip, devletin bastığı paranın kullanılmasından imtina edilmesinin, paranın bu niteliğini etkilemesi gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 732.

kapsamında değerlendirilmeye müsaittir.²³ Bu para Türk parası olabileceği gibi, yasakoyucu yabancı ülkede usulüne uygun olarak tedavüle koyulmuş olan paralara yönelik olarak gerçekleştirilen sahtecilik fiillerini de madde kapsamında değerlendirdiğinden, döviz olarak isimlendirilen yabancı ülke paraları da TCK'nın 197'nci maddesinde düzenlenen sahtecilik suçunun maddi konusunu teşkil edebilecektir. Altın paralar da, ister milli ister yabancı altın para olsun, "para" vasfını haiz olduğu ve Türkiye'de ya da yabancı bir ülkede kanunen tedavülde bulunduğu sürece, TCK'nın 197'nci maddesinde düzenlenen parada sahtecilik suçunun maddi konusunu oluşturabilecektir.

Bununla birlikte TCK'nın 198'inci maddesinde ziyet altınları bakımından bir ayırım yapılarak sadece milli ziyet altınlarının parada sahtecilik suçunun maddi konusunu teşkil etmesine imkân tanınmıştır.²⁴ Milli ziyet altınları ifadesi ile kast edilenin, ülkede alınıp satılmakta olan ziyet altınları olduğu,²⁵ TCK'nın 198'inci maddesinin gerekçesinde ortaya konulmuştur.²⁶ Milli ziyet altınları, Maliye Bakanlığı'nın

12.4.1946 tarihli ve 1/5121 sayılı yazısıyla, "Darphane'de basılmış olup da alınıp satılması veya kullanılması menedilmemiş olan bilimüm ziyet altınları" olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle, hem Cumhuriyet döneminde hem Osmanlı İmparatorluğu döneminde bastırılmış olan altın paralar ve ziyet altınları, alınıp satılmaları veya kullanılmalari bir kanun hükmü ile yasaklanmadığı sürece "milli ziyet altını" kavramı kapsamında değerlendirilmeye elverişlidir.²⁷

Bu bağlamda üzerinde durulması gereken bir başka husus ise "Bitcoin", "Litecoin", "Ripple" gibi "kripto paralar"ın TCK m.197 anlamında parada sahtecilik suçlarının maddi konusunu oluşturup oluşturamayacaklarıdır. Kripto paralar da, bir para sistemidir ancak bu sistemde amaç, Türk Lirası, Dolar, Euro gibi para sistemlerinden farklı olarak, para işlemlerini güvence altına alan ve yeni paraların oluşturulmasını engelleyen kriptografi prensiplerini kullanan bir işlem ile dijital bilgi değişimi sağlamaktır. Dolayısıyla bu sistemde paralar elle tutulabilir bir fiziki varlığa dönüşmemekte; dijital platformda var olmaktadır. Bu nedenle bu paralara "dijital para" da denilmektedir. Kripto para sistemlerinin, Türk Lirası, Dolar, Euro gibi para sistemlerinden bir diğer farkı ise bu para sistemlerinde, Hükümetler ya da Euro'da olduğu gibi Konsey (European Central Bank Governing Council) tarafından o paranın değerinin belirlendiği bir Merkez Bankası yer alması; kripto paralarda ise herhangi bir Devletin, Hükümetin ya da Konsey'in paralar üzerinde bir kontrolünün bulunmamasıdır. Zira kripto paralarda, bu para biriminin kontrolünü sağlayan bir Merkez Bankası bulunmamaktadır. Bunun nedeni de kripto paraların zaman içerisinde daha az üretilmek üzere dizayn edilmiş para birimleri olmasıdır. Türk Lirası, Dolar ve Euro gibi para sistemlerinde Devletler her zaman daha fazla para basılmasına karar verebilirken; kripto paralarda en başından itibaren piyasaya sürülebilecek azami para miktarı belirlidir.²⁸ Örneğin Bitcoin piyasası asla 21 milyondan fazla miktarda birim dönüşümünün olmayacağı şekilde tasarlanmıştır.²⁹ Yasakoyucu, TCK'nın 197'nci maddesinde suçun maddi konusunu "memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavülde olan para" olarak sınırlı bir şekilde belirlemiş olduğundan ve kripto paralar da bu niteliğe sahip olmadığından, bunlar üzerinde yapılan sahtecilik fiillerini parada sahtecilik suçu kapsamında değerlendirme imkânı bulunmamak-

²³ Para basma yetkisi devlete ait olduğundan, devlet tarafından basılmamakla birlikte toplumsal yaşantı içinde bir takım hizmetlerden yararlanmak için çıkartılmış olan kâğıt ya da madeni nesnelere, para gibi etki doğursa da para sayılamayacağı ve bunlar üzerinde gerçekleştirilen sahtecilik fiillerinin parada sahtecilik suçu kapsamında değil, dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebileceği yönünde bkz. Erdener Yurtcan, Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları (Ankara: 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019), s. 9.

²⁴ Yabancı kaynaklı ziyet altınlarının madde kapsamında değerlendirilemeyeceği yönünde bkz. Yaşar, Gökcan ve Artuç, s. 6075. Yargıtay kararları da bu yöndedir. Buna göre; "Sanıkta yakalanan ve hazırlık aşamasında birikişi ... tarafından taktit olduğu, ancak, analizle ayarının belirleneceği bildirilen 84 adet İran Humeyni Altını ile 124 adet İran Şah Altınlarının Türk ziyet altını olmadığı, ancak bunların İran'da tedavülde bulunan İran parası olup olmadığı Merkez Bankasından veya gerektiğinde Dışişleri Bakanlığı kanalıyla İran temsilciliğinden sorularak tedavülde olduğu takdirde TCK'nın 316. maddesi çerçevesinde uygulama yapılması gerektiği, aksi takdirde bu maddede yaptırıma bağlanan suçun oluşmama- cağı gözetilmeden eksik inceleme ile yazılı şekilde (TCK'nın 316, 318. maddeleriyle) hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir". Y. 8. CD, 02.04.1992 - E. 1992/168, K. 1992/4480. Benzer yönde bkz. Y. 8. CD, 07.01.1981 - E. 1981/7620, K. 1981/46.

²⁵ Milli ziyet altınları, Atatürk, Cumhuriyet, Reşat ve Hamit gibi tedavül eden altınlardır. Bu altınların dışındaki altın yüzük, küpe ve kolyelerde yapılacak sahtecilikler, TCK'nın 197'nci maddesi kapsamında değerlendirilemez. "... cumhuriyet altınlarının ... düşük avarlı olduğu, ... baskısı olmadığı, sahte ve aldatma kabiliyetine haiz olduğu, sahteliğinin ancak uzman kişilerce laboratuvar ortamında anlaşılabilirliği"nin rapor edildiği, ayarı düşük olan 3 adet altını satmak şeklinde gerçekleşen sanığın eyleminin bütün halinde TCK'nın 198/1. maddesi delaletiyle TCK'nın 197/1. maddesinde düzenlenen suçu oluşturduğu..." Y. 8. CD, 02.07.2019 - E. 2018/96, K. 2019/9337, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 15.10.2020). Benzer yönde bkz. Y. 8. CD, 30.06.2014 - E. 2014/19312, K. 2014/16769, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 15.10.2020). 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde bu fiiller, suçun diğer unsurlarının da karşılanması kaydıyla TCK'nın 363'üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca "ticarette hile" suçu kapsamında değerlendirilmekteydi. Yargıtay'ın bu yöndeki kararları için bkz. Y. 8. CD, 31.01.1984 - E. 1984/100, K. 1984/160; Y. 8. CD, 29.03.1988 - E. 1988/2202, K. 1988/2878, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 15.10.2020). Bu kararlar 765 sayılı TCK döneminde verilmekle birlikte, bugün de milli ziyet altınları dışındaki ziyet altınları üzerinde gerçekleştirilen sahtecilik fiillerinin, koşullarının karşılanması kaydıyla TCK m.157 uyarınca dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebilmesi mümkündür.

²⁶ Buna göre; "... ülkemizde alınıp satılmakta olan ziyet altınları, kanunen tedavül etmediklerinden 'para' sayılmadıkları ve fakat bunların taktit ve taşıyıcı olanaklı olduğundan, bunlar hakkında son fıkra ayrıca hüküm konulmuştur".

²⁷ Çetin ve Malkoç, s. 30. Ancak Yargıtay'ın Osmanlı dönemi Reşat altınlarının, milli ziyet altını niteliğinde olup olmadığına, Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü'nden alınacak rapor doğrultusunda tespit edilmesi gerektiği yönünde kararları da bulunmaktadır. Yargıtay'ın bu değerlendirmesinin ayrıntıları için bkz. Y. 8. CD, 12.09.2011 - E. 2009/20187, K. 2011/9260, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020).

²⁸ Kripto paraların, kaydı ya da geleneksel paralardan farkı konusunda unsurları esas alarak yapılan ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Murat Volkan Dülger ve Onur Özkan, "Kripto Para Suçları: Kripto Para Birimlerinin Hukuki Boyutu ve Türk Ceza Kanunu Bakımından Değerlendirmesi", Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk'a Armağan, (Editör: Mahmut Koca), Ankara: 1. Baskı, Seçkin Yayınevi, 2020, s. 966 vd.

²⁹ Kripto paralar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. 'Kripto Para Nedir?', <https://koinbuteni.com/kripto-para-nedir> (Erişim tarihi: 28.10.2020).

tadır.³⁰ Ancak bu paralar yukarıda da açıklandığı üzere bir dijital bilgi ya da para niteliğinde olduğundan, bunlara yönelik olarak gerçekleştirilen müdahaleler, diğer unsurlarının da karşılanması kaydıyla, TCK'nın 243'üncü maddesi uyarınca "bilgi sistemine girme" ya da 244'üncü maddesi uyarınca "sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme" suçu kapsamında değerlendirilebilir.³¹

B. Paraya Eşit Sayılan Değerler

Yasakoyucu ayrıca para olmayan bazı değerleri de, TCK'nın 198'inci maddesinde getirdiği düzenleme ile paraya eşit saymış ve bu değerlere yönelik olarak gerçekleştirilen sahtecilik fiillerini de parada sahtecilik suçu kapsamında cezalandırma yoluna gitmiştir.³² Bu değerlerin para olmamakla birlikte, paraya eşit sayılmasının ve bunlara yönelik olarak gerçekleştirilecek sahtecilik fiillerinin parada sahtecilik suçu kapsamında değerlendirilmesinin nedenini yasakoyucu, madde gerekçesinde şu şekilde ortaya koymuştur: "Bu değerler, para değildir, ancak, bunlar da herhangi bir devir ve ciro işlemine ihtiyaç bulunmaksızın, elden ele geçer ve gerektiğinde tediye vasıtası fonksiyonunu görürler; örneğin teminat olarak yatırılmaları olanaklıdır". Bu yapıları nedeniyle söz konusu değerler para olmamalarına rağmen, paraya eşit sayılarak madde kapsamında değerlendirilmekte ve bunlara yönelik sahtecilik fiilleri yaptırıma bağlanmaktadır.³³

Öte yandan milli piyango biletleri konusunda da, Milli Piyango Teşkilane Dair Kanununun³⁴ 12'nci maddesinde özel bir düzenleme getirilmiştir. Bu hükme göre; "Piyango idaresine aid mallar Devlet malıdır. Bunları çalanlar, ihtilas edenler, zimmete geçirenler veya her ne suretle olursa olsun sui istimal edenler ve piyango biletlerini taklit ve tahrif edenler Devlet malları ve paraları hakkında ika olunan bu gibi suçlara müterettib cezalara tabidirler". Söz konusu düzenleme ile piyango biletlerini taklit ve tahrif edenler hakkında parada sahtecilik suçundan hüküm kurulması öngörüldüğünden, milli piyango biletleri de TCK'nın 197'nci

maddesinde düzenlenen parada sahtecilik suçunun maddi konusunu oluşturmaya elverişlidir.³⁵

C. Aldatma Kabiliyetinin Varlığı

Aldatma kabiliyetinin varlığına, Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinin metninde yer verilmemiştir.³⁶ Ancak maddenin gerekçesine göre para görüntüsü taşımakla birlikte aldatıcılık kabiliyeti olmayan kâğıt veya maden parçaları, parada sahtecilik suçunun konusunu oluşturamayacaktır. Dolayısıyla paranın ya da paraya eşit sayılan değerlerin sahtecilik suçunun maddi konusunu teşkil etmesi için bunların aldatma kabiliyetine sahip olması gerekmektedir. Aldatma kabiliyetine sahip olmayan paralar ya da paraya eşit değerlerin söz konusu olması halinde, failin parada sahtecilik suçundan cezalandırılabilmesi mümkün olmayacaktır.³⁷

³⁵ Ancak Yargıtay'ın aksi yönde milli piyango biletleri üzerinde gerçekleştirilen sahtecilik fiillerinin parada sahtecilik suçu kapsamında cezalandırılmasını hukuka aykırı bulduğu kararları da bulunmaktadır. Buna göre; "Suç tarihinde sanıklar ..., ... ve ...'nin... plaka sayılı araç içerisinde görevli polis memurlarınca Beşiktaş ilçesinde yakalandıklarında kendilerinden toplam 503 adet sahte sayısal loto kuponu ve Milli piyango yazı ve ibaresi bulunan şapkanın ele geçirildiği, söz konusu kuponların tamamının sahte ve iffal kabiliyetine haiz olduğu kabul edilen olayda; kuponların niteliği nazara alınarak eylemlerinin özel belgede sahtecilik suçunu oluşturup oluşturmadığının karar yerinde tartışılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde parada sahtecilik suçundan mahkumiyetlerine karar verilmesi..." Y. 5. CD, 13.12.2018 - E. 2015/5439, K. 2018/9668, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 12.10.2020). Milli piyango biletlerinin, sadece üretme fiili bakımından parada sahtecilik suçunun konusunu teşkil edebileceği; ülkeye sokma, tedavüle koyma gibi hareketler bakımından ise belgede sahtecilik ya da dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönünde bkz. Yalın Yarkin Özbacı, Parada Sahtecilik Suçu (İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2018), s. 79 vd. Milli piyango biletlerinin taklit ve tahrif fiilleri bakımından TCK m.197/1'de düzenlenen suçun konusunu teşkil edebileceği; ancak TCK m.198'de milli piyango biletleri paraya eşit sayılan değerler arasında düzenlenmediğinden, TCK m.197'nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında düzenlenen suçun konusunu teşkil edebileceğini söylemenin kanunilik ilkesine aykırı olacağı yönündeki haklı değerlendirmeler için bkz. Yıldız, s. 15 vd.

³⁶ İçtihatlar yoluyla kökleştiği üzere, para sahteciliğinde de niteliği gereği aldatma kabiliyetinin aranacağı; ancak belgede sahtecilik suçlarında olduğu gibi aldatma kabiliyetinin varlığına madde metninde yer verilmesinin, konuya "sıklık" kazandıracağı yönünde yapılan değerlendirmeler için bkz. Yurtcan, s. 11. Madde metninde aldatma kabiliyetinin varlığına bir unsur olarak yer verilmesi de, sahtecilik suçlarının oluştuğundan söz edilebilmesi için suç konusu değerlerin aldatma kabiliyetine sahip olmasının aranması gerektiği yönünde yapılan değerlendirmeler için bkz. Ahmet Gökçen, Belgede Sahtecilik Suçları (Ankara: 5. Baskı, Adalet Yayınevi, 2018), s. 116.

³⁷ Aldatma kabiliyetinin varlığının, suçun maddi unsuru ya da maddi konu kapsamında değerlendirilmesi gereken bir unsur mu; yoksa objektif cezalandırılabilme şartı mı olduğu konusunda öğretide farklı görüşlerin savunulmaktadır. Aldatma kabiliyetinin varlığının suçun maddi unsuru kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunanlara göre aldatma özelliği, sahteciliğin özünde bulunması gereken bir husus olduğundan, aldatma kabiliyetinin suçun maddi unsurları kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmeler için bkz. Gökçen, s. 116. Benzer şekilde aldatma kabiliyetinin varlığının, parada sahtecilik suçunun unsuru olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Yurtcan, s. 10 vd. Aldatma kabiliyetinin varlığının paranın tedavülde olup olmamasına bağlı olarak suçun maddi unsuru ya da maddi konu kapsamında değerlendirilebileceğini savunanlara göre ise aldatma kabiliyeti olmayan paranın tedavülü bakımından, hareketin mutlak elverişsizliği; tedavüle olmayan aldatma kabiliyeti bulunmayan para bakımından ise konunun mutlak elverişsizliği nedeniyle işlenemez suç söz konusu olacaktır. Bu yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özbacı, s. 72. Başkalarına

³⁰ Bir kanun gereği tedavül etmeyen, Devletin kendi alametini paranın üstüne basmak suretiyle paranın doğru ve her türlü şüpheden uzak olduğu konusunda kamuya tarafsız ve ciddi bir şekilde gösterme fonksiyonunu ifa etmeyen değerlerin para olarak nitelendirilemeyeceği yönünde değerlendirmeler için ayrıca bkz. Meran, s. 408.

³¹ Aynı yönde yapılan değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 734; Yıldız, s. 16. Aksi yönde kripto paraların, malvarlığı değeri olarak bir karşılığı olduğundan iktisadi bir değer olarak kabul edilmeleri gerektiği; bu doğrultuda kripto paralara ilişkin fiiller bakımından sadece TCK m.244 hükmünün uygulama alanı bulacağını söylemenin, dijitalleşen dünyada iktisadi değer oluşturan kripto paraların basit bir veri gibi değerlendirilmesi sonucunu doğuracağından yerinde olmadığı yönündeki tespitler için bkz. Dülger ve Özkan, s. 985, s. 986.

³² Bu hükme göre; "Devlet tarafından ihraç edilip de, hamiline yazılı bonolar, hisse senetleri, tahviller ve kuponlar, yetkili kurumlar tarafından çıkarılmış olup da kanunen tedavül eden senetler, tahviller ve evrak ile milli ziyet altınları, para hükmündedir".

³³ Paraya eşit sayılan değerlerin madde kapsamında değerlendirilebilmesi için bu değerlerde bulunması gereken özellikler hakkında yapılan ayrıntılı açıklamalar için bkz. Meran, s. 435 vd.

³⁴ 05.07.1939 tarihli ve 3670 sayılı Milli Piyango Teşkilane Dair Kanun (RG: 11.07.1939 - 4255).

Yine madde gerekçesine göre, bu durumu ifade etmek üzere uygulamada “sürüm yeteneği” ifadesi kullanılmaktadır.³⁸ Yargıtay da bu durumda yani aldatma kabiliyetine sahip olmayan paraların ya da paraya eşit sayılan değerlerin kullanılması halinde, sahtecilik suçunun oluşmayacağı görüşündedir.³⁹

Bir paranın ya da paraya eşit sayılan değerlerin sahteliğinin ilk bakışta herkes tarafından anlaşılabilirlik

zarar verme gücü bulunmayan bir fiil suç olarak kabul edilemeyeceğinden, sahtecilik fiillerinde aldatma kabiliyetinin aranması gerektiği; aldatma kabiliyetinin olmaması halinde, zararsız sahtecilik fiillerinin cezalandırılmayacağı yönünde ileri sürülen görüşlerin ayrıntıları için bkz. Gökçen, s. 115. Aldatma kabiliyetinin varlığının objektif cezalandırılabilme şartı olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Taneri ve Kamışlı, s. 540. Aldatma kabiliyetinin varlığına ilişkin hukuki nitelikleme, her ne kadar bu konuda CMK m.223’de açık bir düzenleme olmasa da, faille ilgili kurulacak hüküm türünde ve teşebbüs gibi diğer birçok konuda farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olacağından önem arz etmektedir. Objektif cezalandırılabilme şartları, suçun bütün unsurlarıyla tamam olmasına rağmen yasakoyucunun failin cezalandırılabilmesi için ek olarak gerçekleşmesini aradığı ve gerçekleşmemesi halinde fail hakkında yaptırım uygulanmaması sonucunu doğuran şartlardır. Objektif cezalandırılabilme şartlarının tanımı, özellikleri ve bu şartların karşılanmamasının sonuçları bakımından yapılan ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Zafer, s. 474 vd.; Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 439 vd.; M. Emin Artuk, Ahmet Gökçen, M. Emin Alşahin ve Kerim Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 12. Baskı, Adalet Yayınevi, 2018), s. 610 vd.; İzzet Özgenc, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 705 vd.; Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 214 vd.; Nur Centel, Hamide Zafer ve Özlem Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş (İstanbul: 10. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım 2017), s. 217 vd. Ancak hangi suçların objektif cezalandırılabilme şartı içerdiğini tespit etmek her zaman kolay değildir. Bu doğrultuda suçun kurucu unsurları ile objektif cezalandırılabilme şartlarını ayırmada, öze ilişkin, işlevsel bir ölçüt benimsenmesi gerektiği; buna göre; suçla korunan hukuki değerlerin ihlalini ilgilendiren, fiilin ihlat ediciliğini içeren ve dolayısıyla o fiilin suç olarak düzenlenmesi sonucunu doğuran hususların, suçun kurucu unsurları olarak kabul edilmesi gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Nevzat Toroslu ve Haluk Toroslu, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 24. Baskı, Savaş Yayınevi, 2017), s. 478. Bu doğrultuda parada sahtecilik suçları ile korunan hukuki değerlerin kamu güveni olduğu ve aldatma kabiliyetine sahip olmayan paralarla bu hukuki değerlerin ihlat edildiğinden söz edilemeyeceğinden, aldatma kabiliyetinin varlığının bir objektif cezalandırılabilme şartı değil, suçun kurucu unsuru olduğu düşünülmektedir. Öte yandan, bir hususun kurucu unsur mu, yoksa objektif cezalandırılabilme şartı mı olduğu konuda yaşanabilecek tereddütleri gidermek için bu tip suçların daha net bir şekilde düzenlenmesi, en azından madde metninde bu hususa ilişkin açıklamaya yer verilmesi gerektiği yönündeki değerlendirmeler için ayrıca bkz. Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır, s. 611. Bu tereddüdün giderilemediği hallerde kurumları sanığın lehine sonuç doğuracak şekilde uygulamak gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Zafer, s. 477.

³⁸ “Sanığın 1000 liralıklar üzerine bir sıfır eklemesi yaparak bu paraları 10.000 liralık gibi göstermeye yönelik eyleminde bu paranın renk, desen, ebat açısından birbirinin tümüyle farklı olması nedeniyle ilk bakışta aldatma ve 10.000 liralık olarak da sürüm kabiliyeti olmadığı gözetilmeden yazılı biçimde (316/2, 59) mahkumiyet hükmü kurulması yasaya aykırıdır”. Y. 8. CD, 19.03.1987 - E. 1987/333, K. 1987/2487. Aynı yönde bkz. Y. 8. CD, 16.03.1987 - E. 1987/2301, K. 1987/2332. Benzer şekilde sahteciliğin konusu olan değerlerin ilk bakışta aldatma kabiliyetine sahip olmadığı hallerde, suçun oluşmayacağı yönünde bkz. Y. 21. CD, 08.03.2017 - E. 2017/40, K. 2017/1187, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 15.10.2020).

³⁹ Buna göre; “Suç tarihinde sürüm yeteneği olmayan sahte para nedeniyle fail hakkında ceza indirimine gidilmeyecek beraatine karar verilecektir”. YCGK, 10.10.2019 - E. 2016/8-190, K. 2019/593, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 10.10.2020).

olması halinde, aldatma kabiliyetinin olmadığı kabul edilmektedir.⁴⁰ Ancak burada kriter olarak “herkes” tarafından anlaşılmanın alınması halinde, bir kişinin dahi aletli incelemeye gerek kalmaksızın paranın ya da paraya eşit sayılan değerlerin sahteliğini anlayamaması, o değerlerin aldatma kabiliyetinin olduğu anlamına geleceğinden, bu durumun sahtecilik suçunun yapısına uygun olmadığı eleştirisi de yapılmaktadır.⁴¹ Bununla birlikte parada ya da paraya eşit sayılan değerler üzerinde yapılan sahtecilik, ilk bakışta herkes tarafından anlaşılammakla birlikte, kolaylıkla anlaşılabilir durumda ise Yargıtay, 765 sayılı TCK’nın 321’inci maddesinde getirilen düzenleme hareketle⁴² aldatma kabiliyetinin bulunduğu dolayısıyla suçun oluştuğuna hükmetmekteydi. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran böyle bir neden yer almamaktadır. Bu nedenle paranın ya da paraya eşit sayılan değerlerin hallerde aldatma kabiliyetine sahip olduğunun hangi kriter ya da kriterler esas alınarak belirleneceği hususunun tespit edilmesi gerekmektedir. Paranın hangi hallerde aldatma kabiliyetine sahip olduğu, başka bir deyişle “sürüm kabiliyeti veya yeteneği”nin olduğu, maddenin gerekçesinde ortaya konulmuştur. Buna göre; “Sahte paradan söz edebilmek için, üretilen paranın sahteliğinin beş duyu organıyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Başka bir deyişle, tecrübe sahibi olmayan ve parayı özel bir incelemeye tabi tutmayan bir kimsenin bu parayı gerçek para olarak kabul etmesinin olanaklı bulunması gerekir. Gerçek para olmadığı ilk bakışta anlaşılabilen durumlarda, suçtan söz edilemez”. Gereğede yer verilen bu açıklamalardan hareketle, aldatma kabiliyetinin varlığını tespit noktasında şu hususlar göz önünde bulundurulacaktır: Öncelikle paranın sahteliğinin beş duyu organıyla anlaşılabilir olmadığı durumlarda, aldatma kabiliyetinin olduğu kabul edilecektir. Her ne kadar paranın sahteliğinin tadılarak, duyularak ya da koklanarak nasıl tespit edileceği hususu izaha muhtaç ise de, gözle görüldüğünde ya da paraya temas edildiğinde sahte olduğu tespit edilebiliyorsa bu, o paranın aldatma kabiliyetinin olmadığı anlamına gelecektir.⁴³

⁴⁰ Bu halde aldatma kabiliyetinin yani sürüm yeteneğinin olmadığını kabul edilmesi gerektiği; aklı zayıf ya da cahil kimselerin, kabaca taklit edilmiş değerlerle aldatılmasının, bu değerlerin aldatma kabiliyetinin olduğu anlamına gelmediği; bu yeteneğin olup olmadığının objektif kriterler dikkate alınarak belirlenmesi gerektiği yönünde bkz. Meran, s. 411.

⁴¹ Bu eleştiriler için bkz. Çetin ve Malkoç, s. 25.

⁴² 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanununun 321’inci maddesinde yer alan düzenleme, sahte paranın bu konuda deneyimi olmayan kişileri kandırabilecek nitelikte olduğu; ancak sahteliğinin özel bir incelemeye gerek olmaksızın kolaylıkla tespit edilebilir durumda olduğu hallerde, faille verilecek cezada indirim yapılması sonucunu doğuran bir düzenlemeydi. Bununla birlikte paradaki sahteliğin ancak bu işlerle uğraşan kişiler tarafından tespit edilebildiği hallerde, bu hafifletici neden Yargıtay tarafından uygulanmamaktaydı. Yargıtay’ın bu yöndeki kararı için bkz. Y. 8. CD, 12.06.1990 - E. 1990/4192, K. 1990/5734. Paradaki sahteliğin bu işlerle uğraşanlar tarafından kolaylıkla anlaşılabilirliği hallerde ise maddenin uygulanmasını kabul etmekteydi. Bu yönde bkz. Y. 8. CD, 03.07.1986 - E. 1986/3146, K. 1986/4024, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 17.10.2020).

⁴³ Paranın boyut olarak orijinalinden daha büyük ya da daha küçük olarak basılması, farklı renkte olması, paranın üzerinde “sahtedir”, “geçersizdir” vb. bir ibarenin bulunması gibi haller bu duru-

Madde gerekçesinde yer verilen bir diğer kriter, tecrübe sahibi olmayan bir kimsenin özel bir inceleme yapmaksızın paranın sahte olduğunu anlayamadığı durumlarda aldatma kabiliyetinin olduğunun kabul edilecek olmasıdır. Dolayısıyla tecrübe sahibi olmayan kişiler, özel bir inceleme yapmadıkları halde paranın ya da paraya eşit sayılan değer gerçek olduğu düşüncesine kapılırlarsa bu para ya da paraya eşit sayılan değer, aldatma kabiliyetinin bulunduğu kabul edilecektir. Bu tespitten hareketle, paranın ya da paraya eşit sayılan değer sahte olduğunun ancak o alanda uzmanlığa sahip kişiler tarafından, özel bir inceleme yapılmak suretiyle tespit edilebildiği durumlarda da aldatma kabiliyetinin olduğu, evleviyetle kabul edilecektir.

Bununla birlikte yine gerekçede yer alan tespitler doğrultusunda, paranın sahte olduğunun ilk bakışta tespit edilebildiği durumlarda, sahte bir paranın varlığından, dolayısıyla suçun maddi konusunun varlığından söz edilemeyeceğinden, parada sahtecilik suçu da oluşmayacaktır.⁴⁴ Ayrıntıları yukarıda aktarılmaya çalışılan bu kriterler doğrultusunda aldatma kabiliyetine sahip olduğu tespit edilen para ve paraya eşit sayılan değerler üzerinde hangi hareketlerin gerçekleştirilmesi durumunda, TCK m.197 uyarınca parada sahtecilik suçunun oluşacağı ise suçun maddi unsuru başlığı altında değerlendirilmeye çalışılacaktır.

VI. Maddi Unsur

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinde üç ayrı suç düzenlenmektedir. Dolayısıyla suçun maddi unsuru her bir suç açısından ayrı ayrı belirlenmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu madde metninde suçun maddi konusu olarak para esas alınmış olduğundan, bu suçların maddi unsurlarının belirlenmesi noktasında da para esas alınarak değerlendirmelerde bulunulacaktır.

ma örnek olarak gösterilebilir. Daha fazla sayıda örnek ve tedavülde olmayan bir paranın sahte olarak üretilmesi konusunda yapılan ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 740 vd. Bununla birlikte, gerçek iki paramın kesilip, %49 oranındaki kısımları birleştirilerek yeni para oluşturulduğu hallerde, Alman öğretisinde "sistemnot" ya da Türkiye'de yasakoyucunun kavramsal tercihiyle "yüzeyinde eksiklik bulunan banknot" denilen bu banknotun boyutu gerçek banknotun %98'i olduğundan, bu paranın tedavül etme tehlikesi bulunduğu kabul edilerek, sahtecilik suçunun oluştuğuna hükmedilmesi gerektiği yönündeki ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 742 vd. Ancak bu halde söz konusu para, iki gerçek paranın birleştirilmesi suretiyle oluşturulduğundan, sahte paranın üretildiğinden söz edilemeyeceği; bununla birlikte paraların %51'lik kısımları Merkez Bankası'na verilip banknot üzerinde yazılı olan değer, Eskimiş, Yıpranmış veya Kısmen Fiziki Parça Kaybına Uğramış Banknotların Değiştirilmesi Hakkında 14 Ocak 1970 Tarihli ve 1211 Sayılı Kanunun 37'nci Maddesi Gereğince Maliye Bakanlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Arasında Müştereken Kararlaştırılan Esaslarla İlgili Yönetmelik m.1 gereği başa baş olarak alındığı hallerde, TCK m.158/1-e uyarınca kamu kurum ve kuruluşunun zararına olarak işlendiğinden dolandırıcılık suçunun nitelikli halinden hüküm kurulabileceği düşünülmektedir.

⁴⁴ Paranın aldatma kabiliyetine sahip olduğunun kabul edilebilmesi için bir insanı aldatmaya elverişli olması gerektiği ve paranın sahteliği bir insan tarafından ilk bakışta tespit edilebilecek olsa dahi, otomatta kullanılması nedeniyle bu sahteliğin tespit edilemediği hallerde de paranın aldatma kabiliyetine sahip olduğunun kabul edilmesi gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 740.

Ancak bu tespitler, yapısına uygun düştüğü hallerde suçun maddi konusunun paraya eşit sayılan değerler olduğu halleri de kapsamaktadır. Bu doğrultuda çalışma içerisinde para ifadesi kullanılıyor olsa da ilgili yerlerde, suçun maddi konusunun milli ziyinet altını ya da milli piyango bileti olduğu hallerde verilen Yargıtay kararlarına da yollamada bulunulacaktır.

A. Memlekette veya Yabancı Ülkelerde Kanunen Tedavülde Bulunan Parayı, Sahte Olarak Üretme, Ülkeye Sokma, Nakletme, Muhafaza Etme veya Tedavüle Koyma

197'nci maddenin birinci fıkrasında yer alan bu suç, seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiştir. Fail, memlekette veya yabancı ülkede kanunen tedavülde bulunan parayı, sahte olarak üretmiş, ülkeye sokmuş, nakletmiş, muhafaza etmiş veya tedavüle koymuş olabilir. Dolayısıyla suçun maddi unsurunun gerçekleştiğinden bahsedilebilmesi için fail tarafından maddede sayılan bu seçimlik hareketlerden bir tanesinin gerçekleştirilmiş olması yeterlidir. Fail maddede sayılan seçimlik hareketlerden birden fazlasını gerçekleştirdiğinde de, örneğin parayı sahte olarak üretip, ardından tedavüle koyduğunda, tek bir suçun olduğu kabul edilecektir. Ancak bu durum, yani seçimlik hareketlerin birden fazlasının fail tarafından gerçekleştirilmiş olması hususu, hâkim tarafından TCK m.61 uyarınca temel cezanın belirlenmesi noktasında göz önünde bulundurulacak ve cezanın üst sınıra yaklaşması sonucu doğuracaktır.⁴⁵

Birinci fıkrada düzenlenen suçun seçimlik hareketlerinden olan *sahte paranın üretilmesi*, sahte paranın gerçeğine benzer şekilde oluşturulması, yaratılması, meydana getirilmesi anlamına gelmektedir.⁴⁶ Suç seçimlik hareketli suç niteliğinde olduğundan, memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavülde olan paranın üretilmesi ile tamamlanmakta; suçun tamamlanması için sahte olarak üretilen paranın tedavüle kolması aranmamaktadır.⁴⁷

Gerçek bir paranın alınıp, değerini yüksek veya düşük göstermek amacıyla üzerinde değişiklik yapılması yani 765 sayılı Türk Ceza Kanununun deyimıyla "*tağyir*" hareketine suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilmemiştir. Bu durumda gerçek bir parada, değerinin yükseltilmesi veya düşürülmesi⁴⁸ için deği-

⁴⁵ Failin parayı, hem sahte olarak ürettiği hem de tedavüle koyduğu durumlarda; üretim hareketinin tedavüle koyma hareketi içerisinde eriyeceği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Çetin ve Malkoç, s. 26.

⁴⁶ "Üretmek", Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi: 01.09.2020).

⁴⁷ Sahtecilik suçu, kamu güvenine karşı işlenen bir suç olduğundan, sahte paranın üretilmesi ile birlikte bu değer ihlal edilmiş olacaktır; burada ayrıca söz konusu paranın tedavüle koyulmasının ve bundan kazanç elde edilmesinin aranmayacağı yönünde bkz. Meran, s. 411. Benzer değerlendirmeler için bkz. Taneri ve Kamışlı, s. 540.

⁴⁸ Paranın değerini düşürmek için yapılan tağyir, sadece madeni paralar üzerinde yapılmaktadır. Bu tağyir şekli, madeni paranın bir kimyasal içine batırılarak eritilmesi, etrafının kazanması ya da bir yüzünün eğelenmesi gibi hareketlerle gerçekleştirilebilir. Bu değerlendirmeler için bkz. Çetin ve Malkoç, s. 59.

şiklik yapılması hareketleri cezasız mı kalacaktır; yoksa bu hareketler paranın sahte olarak üretilmesi kapsamında değerlendirilip cezalandırılmaya devam mı edecektir sorusuna yanıt aranması gerekmektedir. Öğretiye göre; taşıyıcı yani değiştirme, üretmekten farklı bir anlama gelmektedir. Buna göre; taşıyıcıda “*sanık bir kıymeti yeni baştan yapmamakta, gerçek bir değeri ele alıp onun üzerinde çalışarak gerçeğinden farklı ve değişik bir kıymet oluşturmaktadır*”.⁴⁹ Bu görüşün esas alınması halinde, taşıyıcı yani değiştirme hareketlerini, parada sahtecilik suçunun üretme seçimlik hareketi içerisinde değerlendirme imkânı bulunmamaktadır. Bu doğrultuda taşıyıcı veya değiştirme hareketine 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda parada sahtecilik suçunun seçimlik hareketleri arasında yer verilmediğinden, gerçek bir parayı değerini yüksek veya düşük göstermek amacıyla değiştiren fail,⁵⁰ parada sahtecilik suçundan cezalandırılmayacaktır.⁵¹ Kanunen tedavüle bulunan madeni paranın, altın veya gümüş suyuna batırılarak fazla değerde gösterilmesi de paranın sahte olarak üretilmesi anlamına gelmeyeceğinden, bu hareketi gerçekleştiren failin parada sahtecilik suçundan sorumluluğu doğmayacaktır.⁵² Ancak bu halde fail, diğer unsurlarının da karşılanması kaydıyla dolandırıcılık suçundan sorumlu tutulabilir.⁵³

Ülkeye sokma seçimlik hareketi ise, ister Türk parası olsun ister yabancı ülkede kanunen tedavüle bulunan para olsun, sahte paranın Türkiye ülkesi sınırları içerisinde sokulmasını ifade etmektedir. Ülke, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin egemenlik yetkisini kullandığı, kara ülkesi (toprak, toprağın altı, nehirler ve göller), deniz ülkesi (iç sular ve karasuları) ve hava ülkesini (kara ve deniz ülkesinin üstündeki hava sahası) ifade eder. Dolayısıyla bu suç, sahte paranın, Türkiye'nin kara, deniz veya hava ülkesine, başka bir deyişle gerçek anlamda ülkesine sokulmasıyla tamamlanır.⁵⁴ Bu bağlamda sahte paranın farazi anlamda ülkeye sokulmasının, bu seçimlik hareket kapsamında değer-

lendirilip değerlendirilemeyeceğinin de tartışılması gerekmektedir.⁵⁵ Suçla korunan hukuki değerinin kamu güvenliği olduğu dikkate alındığında, sahte paranın ancak gerçek anlamda ülke sınırları içerisinde sokulmasıyla birlikte, paranın gerçekliğine duyulan güvenin sarsılması suretiyle söz konusu hukuki değer zarara uğrama tehlikesiyle karşılaşacaktır.⁵⁶ Bu doğrultuda sahte paranın ancak gerçek anlamda ülkeye sokulması halinde, parada sahtecilik suçunun Türkiye'de işlenmiş sayılacağı ve ilgililer hakkında da Türk Ceza Kanununun uygulama alanı bulacağı düşünülmektedir.⁵⁷

Sahte paranın fail tarafından bir yerden başka bir yere götürülmesi, *nakletme* anlamına gelmektedir⁵⁸ ve bu hareketin tamamlandığından bahsedilebilmesi için failin sahte parayı götürmek istediği yere ulaştırması gerekmektedir.⁵⁹ Dolayısıyla failin elinde olmayan nedenlerle hareketinin yarıda kaldığı, örneğin gitmek istediği yere ulaşmadan sahte paralarla trafik kazası geçirdiği ya da kolluk tarafından yakalandığı bir durumda, suç teşebbüs aşamasında kalmış kabul edilebilir. Nakil hareketinin gerçekleştiğinin kabul edilebilmesi için bu nakil işleminin bir ücret karşılığında yapılmış olması da aranmamaktadır; yani sahte paranın fail tarafından bedelsiz olarak bir yerden alınıp başka yere götürüldüğü durumlarda da nakil hareketi gerçekleşmiş sayılır.⁶⁰ Yine yukarıda ifade edildiği üzere, nakletme hareketinin karşılandığının kabul edilebilmesi için, suçun maddi konusunun bizzat failin kendisi tarafından bir yerden başka bir yere götürülmesi gerekmektedir. Bu götürme hareketinin fail dışında üçüncü bir

⁴⁹ Çetin ve Malkoç, s. 26.

⁵⁰ Gerçek bir para üzerinde paranın değerini düşük göstermek amacıyla yapılan sahteciliklerin, 765 sayılı TCK döneminde olduğu gibi cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran bir neden olarak kabul edilmesi gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 735 vd., s. 753.

⁵¹ 765 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan taşıyıcı etme gibi, asıl faille tedavüle koyanlar arasında aracılık etme hareketine de, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda parada sahtecilik suçunun seçimlik hareketleri arasında yer verilmemiştir. Dolayısıyla parayı taşıyıcı edenler gibi, parada sahtecilik yapanlarla bu sahte parayı tedavüle koyanlar arasında aracılık hareketlerini gerçekleştiren kişileri de parada sahtecilik suçunun faili olarak sorumlu tutma imkânı bulunmamaktadır.

⁵² Çetin ve Malkoç, s. 25.

⁵³ Benzer yönde yapılan değerlendirmeler ve paranın özellikleri dikkate alındığında paralar aslında resmi belge niteliğinde olduğundan, gerçek paralar üzerinde paranın değerini yüksek veya düşük göstermek amacıyla yapılan sahtecilikler, TCK m.197/1 kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, bu halde TCK m.204 uyarınca resmi belgede sahtecilik suçundan failin sorumluluğuna gidilebileceği yönündeki katıldığımız görüş ve değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 738, s. 740 vd. Aynı yönde bkz. Yıldız, s. 17 vd.

⁵⁴ Ülkeye sokma hareketinin, paranın tedavüle koyulması hareketinin hazırlık hareketi niteliğinde olmakla birlikte, ülkeye sokmanın tedavüle koymayı kolaylaştırması nedeniyle maddede bağımsız bir hareket olarak düzenlendiği yönünde bkz. Meran, s. 411.

⁵⁵ Nerelerin farazi anlamda ülke sayılacağı, TCK'nın 8'inci maddesinde ortaya konulmuştur. Buna göre; açık denizde ve bunların üzerindeki hava sahasında bulunan Türk deniz ve hava araçları, Türk deniz ve hava savaş araçları, Türkiye'nin kıta sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlar, Türkiye'nin farazi anlamda ülkesi sayılmaktadır (TCK m.8/2).

⁵⁶ Ülkeye sokma hareketine suçun seçimlik hareketleri arasında yer vermek suretiyle yasakoyucunun, paranın tedavüle koyulması seçimlik hareketinin aslında hazırlık hareketi niteliğinde olan ülkeye sokma hareketinin cezalandırılmasına imkân sağladığı ve bu yolla suçun sınırlarını genişlettiği yönünde yapılan değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 743.

⁵⁷ Ülkeye sokma hareketinin suçun seçimlik hareketi olarak kabul edildiği uluslararası suçlar olan göçmen kaçakçılığı, insan ticareti gibi suçlar bakımından da bu hareketin ancak gerçek anlamda ülkeye sokmakla birlikte tamamlanabileceği, farazi anlamda ülkenin bu kapsamda değerlendirilemeyeceği yönünde bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 69, s. 97; Durmuş Tezcan, M. Ruhan Erdem ve Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (Ankara: 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 97 vd. Aksi yönde farazi anlamda ülkenin de bu kapsamda değerlendirilebileceği yönünde bkz. Özlem Yenerer Çakmut, “Türk Ceza Kanununda Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK m.79)”, (2010) İKÜHFD, C. 9, S. 9-2 (2010), s. 126.

⁵⁸ Yokuş Sevük, s. 363.

⁵⁹ Nakletme hareketinin tamamlandığından söz edilebilmesi için nakledilen şeyin götürülmek istenilen yere ulaştırılmasının yanında, teslim edilmesinin de gerekli olduğu yönünde yapılan değerlendirmeler için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 785. Aksi yönde nakletme hareketinin tamamlandığından söz edilebilmesi için suçun maddi konusunun failin egemenlik alanına girmesinin yeterli olduğu yönünde bkz. Meran, s. 411. Nakletme için failin suçun konusunu oluşturan şeyi bir yerden başka yere taşımalarının yeterli olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 992. Benzer yönde yapılan değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 744.

⁶⁰ Benzer yönde bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 992.

kişi tarafından gerçekleştirilmesi sevk etme anlamına gelecek olup,⁶¹ nakletme ya da bir yerden başka yere götürme hareketine suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilen diğer birçok suçtan farklı olarak,⁶² sevk etmeye bu suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilmemiştir. Bu doğrultuda, sahte paranın failin kendisi tarafından taşınmayıp, paranın bu özelliğini bilmeyen üçüncü bir kişiye taşındığı hallerde, söz konusu hareketin parada sahtecilik suçunun nakletme hareketi kapsamında değerlendirilme imkânı bulunmamaktadır. Bu halde sahte parayı, bu özelliğini bilmeyen üçüncü kişiye taşıyan kişi, ancak koşullarının karşılanması kaydıyla TCK m.37/2 uyarınca dolaylı fail olarak parada sahtecilik suçundan sorumlu tutulabilir.⁶³

Parada sahtecilik suçunun bir diğer seçimlik hareketi olan *muhafaza etme* ise, sahte paranın fail tarafından koruma altına alınmasını ifade eder.⁶⁴ Muhafaza etme hareketi, yapısı itibarıyla belli bir yoğunluk ve süreklilik gerektirdiğinden, suç, bu seçimlik hareket bakımından kesintisiz suç özelliği göstermektedir. Dolayısıyla sahte paranın anlık olarak ya da çok kısa süreliğine elde bulundurulduğu durumlarda, süreklilik unsuru karşılanmadığından, muhafaza etme seçimlik hareketinin fail tarafından gerçekleştirildiğinden bahsedilemeyecektir. Yine muhafaza etme bakımından, sahte paraların bulundurulduğu yerin, mutlaka failin kendisine ait olması da aranmayacaktır. Failin sahte parayı üzerinde taşımadığı, ancak kiraladığı bir kasada tuttuğu hallerde de suçun muhafaza etme seçimlik hareketi gerçekleştirilmiş kabul edilmelidir.⁶⁵ Ayrıca şu husus da ifade edilmelidir ki, muhafaza etme seçimlik hareketi, yapısı gereği, maddenin ikinci fıkrasında hüküm altına alınan, sahte paranın bu özelliği bilinerek kabul edilmesini de gerektirir. Bu halde failin muhafa-

za etme hareketi, maddenin birinci fıkrasının maddi unsurunun karşılanması sonucu doğurduğu gibi, ikinci fıkrasının maddi unsurunun karşılanması anlamına da gelir. Bu halde failin hangi suçtan sorumluluğunun doğacağı sorusunun yanıtlanması gerekmektedir. Sahte paranın kabul edilmeksizin muhafaza edilmesi mümkün olmadığından, burada söz konusu suçlar arasında geçitli suç ilişkisinin olduğu, bu nedenle de fail hakkında sadece maddenin birinci fıkrasından hüküm kurulması yoluna gidilmesi gerektiği düşünülmektedir.⁶⁶

Seçimlik hareketlerden *tedavüle koyma*, bir bedel karşılığı olma şartı aranmaksızın paranın elden çıkarılıp başkasının tasarruf alanına sokulması, kullanıma sunulmasıdır.⁶⁷ Yargıtay, tedavüle koyma fiilinin tanımından hareketle, bu fiilin içinde süreklilik unsuru barındırdığını belirterek, bu seçimlik hareket bakımından suçun kesintisiz suç özelliği gösterdiği görüşündedir.⁶⁸ Gerçekten de paranın failin elinden çıkıp, başkasının tasarruf alanına girdiği ve sahte olduğu tespit edilinceye kadar geçen aşamada kullanıma olmaya yani tedavüle kalmaya devam ettiği hallerde suç, kesintisiz suç özelliği göstermektedir. Ancak paranın failinden elinden çıkıp, başkasının tasarruf alanına girdikten hemen sonrasında, aldatma kabiliyeti olmasına rağmen muhatabın bu konudaki tecrübesi ya da kullandığı aletler yardımıyla bu paranın sahte olduğunun tespit edilmesi de mümkündür. Bu halde sahte para tedavüle kalmamasına rağmen, muhatabın tasarruf alanına girmiş olması nedeniyle suçun tedavüle koyma seçimlik hareketi karşılanmaktadır. Dolayısıyla, bu tip durumlarda suçun söz konusu seçimlik hareketinin ani şekilde gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu görülmektedir. Kaldı ki Yargıtay da, yukarıda verilen örnek benzeri aldatma kabiliyetine sahip paranın sahteliğinin muhatap tarafından anlaşıldığı ve bu gerekçeyle paranın iade edildiği du-

⁶¹ Nakletmenin varlığından söz edilebilmesi için, suç konusu değer bizzat failin kendisi tarafından götürülmesi gerektiği; bu götürme işleminin üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilmesinin sevk etme kapsamında değerlendirilebileceği yönünde bkz. Yokuş Sevük, s. 363.

⁶² TCK'nın 80'inci maddesinde düzenlenen insan ticareti suçunda sevk etme hareketi, bir yerden başka bir yere götürmenin yanında; 117'nci maddede düzenlenen iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçunda, sevk etme hareketi, nakletmenin yanında; 188'inci maddede düzenlenen uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçunda sevk etme hareketi, nakletmenin yanında ve 245/A maddesinde yasak cihazlar ve programlar yapılması veya oluşturulması suçunda ise sevk etme hareketine, yine nakletmenin yanında, suçun seçimlik hareketleri arasında yer verildiği görülmektedir.

⁶³ Parayı bir yerden başka yere götüren üçüncü kişinin paranın sahte olduğunu bilmesi durumunda ise, suçun seçimlik hareketlerinden nakletmenin karşılandığı kabul edilmelidir. Bu durumda söz konusu sahte parayı bir yerden başka yere götürülmek üzere üçüncü kişiye teslim eden kişinin de, suç bakımından katkısının düzeyi dikkate alınarak, azmettiren olarak mı, birlikte fail olarak mı, yoksa yardım eden olarak mı söz konusu suçtan sorumlu olacağı belirlenmelidir. Benzer yönde yapılan değerlendirmeler için bkz. Yıldız, s. 19.

⁶⁴ Muhafaza etmenin, sahte paranın failin egemenlik ve tasarruf alanına giren bir yerde saklanması anlamına geldiği yönünde bkz. Tamer ve Kamışlı, s. 540. Benzer yönde bkz. Yıldız, s. 20.

⁶⁵ Muhafaza etme hareketinin karşılandığının kabul edilebilmesi için, failin suçun maddi konusu üzerinde MK anlamında zilyetlik tesis etmesinin aranmadığı; failin sahte değerleri başkası nam ve hesabına dahi olsa elinin altında bulundurduğu ya da elinde bulundurmasa bile başka yerde koruması altında tuttuğu hallerde bu seçimlik hareketin karşılandığının kabul edilmesi gerektiği yönünde yapılan değerlendirmeler için bkz. Meran, s. 412.

⁶⁶ Benzer değerlendirmeler için bkz. Yıldız, s. 22. Bu halde fikri içtima hükümlerinin uygulanması ve birinci fıkradan hüküm kurulması gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Yurtcan, s. 11. Her muhafaza etme hareketinin bünyesinde kabul etmeyi de barındırdığı; bu doğrultuda TCK m.197/2'de paranın bu özelliği bilinerek kabul edilmesinin ayrıca suç olarak düzenlenmesinin yerinde olmadığı; muhafaza etme seçimlik hareketinin karşılandığından söz edilebilmesi için süreklilik unsurunun karşılanması gerektiği; aksi halde failin hemen yakalanması durumunda kabul etmeden sorumluluğuna gidilebileceği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 744, s. 750.

⁶⁷ "Yasal olmayan yollardan elde edilen bir miktar sahte para ve paraya eşit sayılan değerlerin kullanıma sunulması ise "tedavüle koymak" fiilini oluşturmada ve niteliği itibarıyla sürekliliği gerektirmesi sebebiyle tek bir suçu teşkil etmektedir". Y. 8. CD, 21.11.2016 - E. 2016/8310, K. 2016/10567, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020). "Uygulanan TCK'nın 316 ve 318. maddelerinin metninde yer alan ve taklit ve taşıyıcı edilmiş paranın elden çıkarılıp başkasının tasarruf alanına sokulması anlamına gelen 'tedavüle koymak' ..." Y. 8. CD, 16.11.1993 - E. 1993/9885, K. 1993/11450, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020).

⁶⁸ "Hükümlünün 26.03.2013-11.10.2013 tarihleri arasında piyasaya sahte para sürmesi eylemleri ile ilgili olarak ..., parada sahtecilik suçunun kesintisiz suçlardan olması ... bakımından sanık hakkında açılan davaların akıbeti araştırılarak mümkün olduğunda birleştirilmeleri..." Y. 8. CD, 07.12.2017 - E. 2016/10285, K. 2017/13895, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020). Aynı yöndeki kararlar için bkz. Y. 8. CD, 21.11.2016 - E. 2016/8310, K. 2016/10567; Y. 8. CD, 13.10.2016 - E. 2016/5297, K. 2016/9606; Y. 8. CD, 10.10.2016 - E. 2016/4737, K. 2016/9467; Y. 8. CD, 23.06.2016 - E. 2016/2470, K. 2016/8398, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020).

rumlarda da, suçun tedavüle koyma seçimlik hareketinin karşılandığını kabul etmektedir.⁶⁹ Dolayısıyla Yargıtay'ın ayrıntıları yukarıda aktarılan her iki değerlendirmesine de katılmakla birlikte, tedavüle koyma hareketinin süreklilik unsurunu barındırması nedeniyle, TCK m.43 uyarınca zincirleme suç hükümlerinin bu suçun bünyesine uymadığı değerlendirilmesi ise tereddüt uyandırmaktadır. Bu husus, aşağıda içtima başlığı altında değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Öte yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ülkeye sokma, muhafaza etme ve tedavüle koyma hareketlerine, sahte paranın üretilmesi hareketinin yanında seçimlik hareket olarak yer verildiğinden, bu hareketlerin sahte parayı üreten fail ile iştirak ilişkisi çerçevesinde gerçekleştirilmiş olmasının kural olarak bir önemi bulunmamaktadır.⁷⁰ Sahte olduğu bilinmeden kabul edilen paranın, bu özelliği öğrenildikten sonra tedavüle koyulması ise TCK'nın 197'nci maddesinin üçüncü fıkrasında ayrı bir suç olarak düzenlenmiş durumdadır.

Bu başlık altında son olarak şu husus da ifade edilmelidir ki, birinci fıkrada düzenlenen inceleme konusu suç, maddede sayılan hareketlerden bir tanesinin yapılması ile tamamlanmaktadır. Yasakoyucu bu hareketlerin zarar veya tehlike şeklinde dış dünyada bir değişiklik meydana getirmesini aramamıştır. Bu doğrultuda suç, neticesi itibarıyla soyut tehlike suçü özelliği göstermektedir.⁷¹

B. Sahte Paranın Bilerek Kabul Edilmesi

Kabul etme, bir başkası tarafından devredilen sahte paranın failin egemenlik alanına sokulması anlamına gelmektedir. 765 sayılı mülga Ceza Kanunundan farklı olarak satın almaya açıkça suçun seçimlik hare-

ketleri arasında yer verilmemesi, sahte paranın satın alınmasının, kabul etme hareketi kapsamında mı değerlendirileceği sorusunu akıllara getirmektedir. Satın alma ile kabul etme arasındaki fark, satın almada devir olgusunun bir bedel karşılığında gerçekleştirilmesi; kabul etmede ise bedelsiz olmasıdır. Dolayısıyla sahte paranın hediye edildiği ya da bağışlandığı durumlarda bedelsiz bir devir gerçekleştiğinden, kabul etme hareketi karşılanmıştır.⁷² Bu açıklamalar doğrultusunda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda kullanılan kabul etme kavramının, 765 sayılı Kanun'da suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilen paranın her ne suretle olursa olsun alınması kavramını karşıladığı düşünülebilirse de, bu kavramın mülga kanunda her ne suretle olursa olsun alınmanın alternatifi olarak yer verilen satın almayı karşılamadığı düşünülmektedir.⁷³

Sahte paranın kabul edilmesi, fail tarafından sahte olduğu bilinen paranın kendi tasarruf alanına sokulması; failin bu para üzerinde egemenlik kurması anlamına gelmektedir.⁷⁴ Dolayısıyla, sahte parayı üreten kişi ile failin bu paranın el değiştirmesi konusunda anlaşması, suçun hareketinin tamamlanmış sayılması için yeterli değildir. Suç, sahte paranın failin tasarruf alanına girilmesiyle tamamlanacaktır.⁷⁵ Ancak suçun tamamlanması için devralma işleminin failen gerçekleştirilmiş olması

⁷² Kabul etmenin satın almadan farkının, kabul etmenin bedelsiz bir nitelik taşıması olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 748, s. 811.

⁷³ Bununla birlikte, maddenin birinci fıkrasında düzenlenen suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilen *muhafaza etme* hareketinin, paraya zilyet olmayı gerektirdiği; bunun için de parayı herhangi bir suretle almış olmak gerekeceğinden, madde metninde ayrıca *satın alma* hareketine yer verilmemesi; ancak maddenin satın almayı da içerdiğinin açık olduğu yönünde Türk Ceza Kanunu Tasarısının Adalet Komisyonu tarafından kabul edilmeden önceki 266 madde metni ve gerekçesi için bkz. Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), s. 137, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c059/tbmm22059119ss0664.pdf> (Erişim tarihi: 22.10.2020). Ancak yasalarda maddenin gerekçesine bakıldığında bu açıklamaların yer almadığı görülmektedir. Dolayısıyla 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilen satın alma hareketinin, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesi kapsamında değerlendirilmeye devam edip etmeyeceği konusunda madde metninde ya da gerekçesinde bir açıklık bulunmamaktadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, kabul etme suçü konusu değer bedelsiz olarak alınması anlamına geldiğinden, satın alınmanın bu hareket kapsamında değerlendirilmeyeceği düşünülmektedir. Ancak suç konusu değer bedelsiz olarak alınmasının ceza yaptırımına bağlanıp, bu değer bedel karşılığı alınmasının yaptırımsız bırakılması da maddenin *ratio legis* ile bağdaşmayacaktır. Bu nedenle bu konuda yaşanabilecek tereddütleri gidermek için madde metninde değişiklik yapılarak, satın almaya da suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Ancak öğretilerde kabul etme kavramının paranın her ne suretle ve ne şekilde olursa olsun alınması anlamına geldiği; bu nedenle bu kavramın satın almayı kapsadığı yönünde görüşler de savunulmaktadır. Bu değerlendirmeler için bkz. Meran, s. 414. Benzer değerlendirmeler için bkz. Mustafa Artuç, Pratik Türk Ceza Kanunu, Açıklamalı (Ankara: 5. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019), s. 1126; Yıldız, s. 22.

⁷⁴ Bu düzenlemeyle yasakoyucunun, sahte paranın tedavüle koyulmasını önlemek istediği, bu nedenle de sahte paranın bu özelliği bilerek kabul edilmesini ayrı bir suç düzenlemesi altında yaptırımı bağlama yoluna gittiği yönünde bkz. Meran, s. 413.

⁷⁵ Kabul etme seçimlik hareketinin karşılandığından söz edilebilmesi için failin, suçun maddi konusu üzerinde tasarruf alanına elde etmesi gerektiği yönünde bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 992; Yokuş Sevük, s. 405.

⁶⁹ "... bir paket sigara alıp yine sahte 20 milyon lira verip parasının üzerini aldığı, fakat ...'in paranın sahte olduğunu fark etmesiyle dükkandan çıkmadan itiraz etmesizin verdiği sahte 20 milyon lirayı geri alıp, aldığı sigara parasını cebindeki gerçek paradan verdiği, ..., bu şekilde sanık ... ve sanık ...'nin sahte 20 milyon liraları alışveriş yoluyla piyasaya sürerek atılı suçü işlediklerine dair yeterli kanıt bulunduğu gözetilmeksizin..." Y. 8. CD, 24.10.2005 - E. 2004/11267, K. 2005/10041, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020).

⁷⁰ 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde ülkeye sokma, muhafaza etme ve tedavüle koyma hareketleri bakımından, bu hareketlerin sahte parayı taktik veya taşıyan kişi ile iştirak halinde işlenmesi ile bu hareketleri yapan failin, taktik veya taşıyan hareketlerine katılmamış olması, failin farklı maddelerden sorumluluğunun doğması sonucunu doğurmaktaydı. Çünkü 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 318'inci maddesinde, sahte parayı ülkeye sokan, muhafaza eden veya tedavüle koyan fail ile parayı taktik veya taşıyan fail veya failer arasında iştirak iradesi olmaması, cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran bir neden olarak kabul edilmişti. Parayı ülkeye sokan, muhafaza eden veya tedavüle koyan fail ile parayı taktik veya taşıyan fail veya failer arasındaki iştirakin varlığını kanıtlamak güç olduğundan, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde 318'inci madde sıklıkla uygulama alanı bulmaktaydı. Bu kararların ayrıntıları için bkz. Y. 8. CD, 07.10.1992 - E. 1992/10098, K. 1992/11113; Y. 8. CD, 09.02.1993 - E. 1993/14988, K. 1993/1783.

⁷¹ Bu tip suçlar *şekli veya biçimsel suçlar*; *neticesiz suçlar* ya da *sırf hareket suçları* olarak isimlendirilmekle birlikte; suç tanımında zarar veya tehlike şeklinde bir neticenin gösterilmemiş olmasının, suçların neticesiz olduğu anlamına gelmediği; soyut olarak tehlike dahi yaratmaya uygun olmayan davranışların cezalandırılmasının kabul edilemez olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Zafer, s. 242. Aynı şekilde TCK m.197/1'de düzenlenen suçun soyut tehlike suçü olduğu yönünde bkz. Yıldız, s. 21.

da aranmayacaktır; sahte paranın, failin bilgisi ve onayı dahilinde egemenlik alanında bir yere bırakıldığı ya da ona verilmek üzere üçüncü bir kişiye teslim edildiği halde de, fail, bu sahte parayı kabul edilmiş sayılacaktır.⁷⁶ Bununla birlikte, sahte paranın failin gözü önünde masanın üzerine bırakılıp çıkılması durumunda olduğu gibi, bu suçun ihmal suretiyle işlenip işlenemeyeceği hususu üzerinde de durulmalıdır. Türk hukukunda ihmal suretiyle işlenebilecek icrai suçlar olan kasten öldürme (TCK m.83), kasten yaralama (TCK m.88) ve işkence (TCK m.94) suçlarının hüküm altına alındığı maddelerde, bu suçların ihmal suretiyle işlenebileceğini öngören özel düzenleme getirilmesi yoluna gidilmiştir. Bununla birlikte ceza kanununda yer verilen bütün icrai suçların ihmal suretiyle de işlenebileceğine dair bir düzenlemeye genel hükümler kısmında yer verilmemiştir. Bu doğrultuda Türk Ceza Hukukunda, TCK m.2 uyarınca kanunilik ilkesi benimsenmiş olduğundan, aslında ihmal suretiyle de işlenebilecek olan sahte paranın bilerek kabul edilmesi suçu gibi icrai suçlarda, ihmalin cezasız kalması sonucu doğmaktadır.⁷⁷ Dolayısıyla yasakoyucunun iradesi, kabul etme suçunun ihmal suretiyle işlenmesini madde kapsamında değerlendirerek yaptırma bağlamak yönünde ise, yapılması gereken kasten öldürme, kasten yaralama ve işkence suçlarında olduğu gibi, maddeye bir fıkra ya da söz konusu fıkraya bir cümle ekleyerek bu suçun ihmal suretiyle de işlenebileceğini hüküm altına almak ya da genel hükümler kısmına bir madde ekleyerek, Türk Ceza Kanununda düzenlenen icrai suçların ihmal suretiyle de işlenebileceğini kabul etmektir.⁷⁸

Öte yandan 765 sayılı Türk Ceza Kanununda taklit veya tağyir edilmiş olan paraların, tedavüle koyulma-

sı amacıyla satın alınması veya her ne suretle olursa olsun alınması fillerin suç teşkil etmesi için bu paraların, paraları taklit veya tağyir eden kişiden ya da mutavassıttan, yani aracidan alınmış olması gerekmektedir. Oysa 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda sahte paranın kabulünün suç teşkil etmesi için bu paraların kimden alındığının bir önemi bulunmamaktadır. Bu doğrultuda failin, paraları aldığı kişi ile bu paraları tedavüle koymak konusunda önceden anlaşmış olması aranmadığı gibi; failin bu paraları hırsızlık sonucunda ele geçirdikten sonra tedavüle koyması durumunda olduğu gibi, hukuka aykırı yollardan elde etmiş olması da dikkate alınmayacaktır.⁷⁹

Yine 197'nci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen bu suçun tamamlanması bakımından sahte paranın bu özelliği bilinerek kabul edilmiş olması yeterli olup, kabul hareketinin dış dünyada zarar veya tehlike şeklinde bir netice doğurması aranmamıştır. Bu nedenle de suç, soyut tehlike suçu özelliği göstermektedir.

C. Sahteliği Bilinmeden Kabul Edilen Paranın, Bu Özelliği Bilinerek Tedavüle Koyulması

Bu suçun maddi unsurunun tespit edilmesine geçilmeden önce şu husus ifade edilmelidir ki, TCK'nın 197'nci maddesinin gerekçesinde, sahteliği bilinmeden kabul edilen paranın, bu özelliği bilindikten sonra tedavüle koyulmasının, "*birinci fıkraya göre daha az cezayı gerektiren bir durum*" olduğu ifade edilmektedir. Bu ifade, söz konusu düzenlemenin bağımsız bir suç olduğunu ortaya koymaktan uzak olduğu gibi, aksine bu düzenlemenin birinci fıkradaki suçun cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran bir nitelikli hal düzenlemesi olduğu algısını yaratmaktadır. Ancak cezanın hafifletilmesi sonucunu da doğursa bir nitelikli halin varlığından söz edilebilmesi için öncelikle suçun temel ya da basit halinin bütün unsurlarının karşılanması, ardından da cezanın artırılmasını, eksiltilmesini ya da değiştirilmesini gerektiren söz konusu unsurların eklenmesi gerekmektedir. Yine cezanın hafifletilmesi sonucunu da doğursa nitelikli haller, bulunmaması halinde suçun varlığına zarar vermeyen, buldukları zaman da suçun hukuki niteliğinin değişmesi sonucunu doğurmayan nedenlerdir.⁸⁰ Bu bilgiler doğrultusunda 197'nci maddenin birinci fıkrasında getirilen düzenleme ile üçüncü fıkrasında getirilen düzenlemeler incelendiğinde, birinci fıkranın uygulama alanı bulabilmesi için sahte olduğu bilinerek elde edilmiş olan paranın tedavüle koyulmasının; üçüncü fıkranın uygulama alanı bulabilmesi içinse paranın sahte olduğu bilinmeksizin kabul edildikten sonra bu özelliği bilinerek tedavüle koyulmasının arandığı görülmektedir. Dolayısıyla, üçüncü fıkranın uygulama alanı bulabilmesi için birinci fıkradaki suçun temel haline

⁷⁶ Benzer yönde bkz. Yokuş Sevük, s. 405; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 811.

⁷⁷ Benzer değerlendirmeler için bkz. Zafer, s. 266. İhmal suretiyle icrai suçun varlığından söz edilebilmesi için ihmali davranışın icrai davranışa eşdeğer sayılması gerektiği; ihmali davranışın da, ancak kanunda bu konuda açık düzenleme getirilmesi halinde icrai davranışa eşdeğer sayılabileceği yönünde bkz. Bahri Öztürk ve M. Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku (Ankara: 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 447. Kanunda açıkça ihmal suretiyle de işlenebileceği öngörülen suçlar dışında kalan neticeli suçların, ihmal suretiyle işlenebileceğini kabul etmenin kanunilik ilkesine aykırı olacağı gibi, yasakoyucunun iradesine de aykırı olacağı yönünde bkz. Mahmut Koca ve İlhan Üzülmaz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 399 vd. Türk hukukunda yasakoyucunun, ihmal suretiyle işlenebilecek suçlar konusunda genel hüküm ihdas etmek yerine, özel hükümler sevk etmek suretiyle bu tip suçların ancak kanunda açıkça düzenlenmesi halinde söz konusu olabileceğini kabul ettiği yönünde bkz. Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 22. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019), s. 168.

⁷⁸ Kanunilik ilkesi gereği bu tip bir düzenlemenin genel hükümler kısmında yer alması gerekmektedir birlikte, genel hükümlerde çoğunlukla "*fail*" kavramının kullanılması tercih edildiğinden ve bu kavram *icrai* ve *ihmali davranışları* kapsadığından, ihmalin cezalandırılmasının kabul edilmesi gerektiği; aksi halde kanunda ihmal suretiyle işlenebileceklerine dair açık düzenlemeye yer verilmeyen suçlara ihmal suretiyle iştirak edilmesi halinde, bu şeriklerin cezalandırılmasının mümkün olmayacağı yönündeki değerlendirmeler için bkz. Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler (Ankara: 6. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019), s. 281 vd., s. 283 vd. Aksi yönde bu halde genel hükümler kısmında bir düzenleme getirilmesinin, kanunilik ilkesinin tüm gereklerine cevap veremeyeceği, hatta tersine hangi ihmali davranışların icrai davranışa eşdeğer sayılacağı konusunda belirsizlik yaratacağı yönündeki değerlendirmeler için bkz. Koca ve Üzülmaz, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 399.

⁷⁹ Benzer tespit ve değerlendirmeler için bkz. Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın Adalet Komisyonu tarafından kabul edilmeden önceki 266 madde metni ve gerekçesi, Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), s. 137, <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c059/tbmm22059119ss0664.pdf> (Erişim tarihi: 22.10.2020).

⁸⁰ Sulhi Dönmez ve Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, Cilt: II (İstanbul: 11. Bası, Beta Basım Yayın Dağıtım, 1997) s. 339; Zafer, s. 599, s. 600 vd.

eklenen koşulların karşılanması aranmamakta; aksine birinci fıkradan farklı olarak sahte olduğu bilinmeden kabul edilen paranın bu özelliği öğrenildikten sonra tedavüle koyulması aranmaktadır. Kaldı ki, üçüncü fıkrada sayılan koşulların karşılanmaması halinde, failin birinci fıkradan sorumluluğuna gidilebilmesi imkânı da bulunmamaktadır. Bu da yukarıda ifade edildiği üzere, nitelikli hallerin varlığından söz edilebilmesi için aranan, bu hallerin koşullarının karşılanmamasının suçun varlığına zarar vermemesi, bu halde failin suçun temel şeklienden sorumluluğunun doğması özelliği ile bağdaşmamaktadır. Bu doğrultuda bu iki düzenleme arasında suçun temel hali ve cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran nitelikli hali ilişkisinin bulunmadığı, söz konusu düzenlemelerin iki bağımsız suç düzenlemesi olduğu düşünülmektedir.⁸¹

Öte yandan, Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenen söz konusu suçun maddi unsurunun oluştuğunun kabul edilebilmesi için iki alt unsurun karşılanması gerekmektedir.⁸² Buna göre; öncelikle para sahte olduğu bilinmeden kabul edilmiş olmalıdır; aksi halde yani paranın bu özelliği bilinerek kabul edilmiş olması halinde 197'nci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suç söz konusu olur. Bu noktada şu husus da ifade edilmelidir ki, bu kabul etme iki taraflı bir tasarrufun sonucunda gerçekleşebileceği gibi, paranın yolda bulunması ya da bir başkasından rızası hilafına alınması yani hırsızlık sonucunda elde edilmesi durumunda olduğu gibi tek taraflı bir tasarrufun sonucunda da ele geçirilmiş olabilir.⁸³ 197'nci maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen suçun oluşması için ikinci olarak, sahteliği bilinmeden alınmış olan paranın, bu özelliği öğrenildikten sonra tedavüle koyulmuş yani başkalarının tasarruf alanına sokulmuş olması gerekmektedir.⁸⁴ Dolayısıyla suçun tamamlanma anı sahteliği öğrenilen paranın, bu özelliği bilinerek tedavüle koyulma anıdır. Bu doğrultuda sahte olduğu bilinmeden alınan paranın, bu özelliği bilinmeksizin üstte taşınması ya da tedavüle koyulması suç teşkil etmez.

Bu suç da, sahte olduğu bilinmeden alınan paranın bu özelliği bilinerek tedavüle koyulması ile tamamlanmaktadır. Zira bu suçta da yasakoyucu, tedavüle koyma hareketinin zarar veya tehlike şeklinde bir netice doğurmasını aramamış; tedavüle koyma ile birlikte kamu güveni açısından bu tehlikenin ortaya çıktığını karine olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla 197'nci maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen suç da neticesi bakımından soyut tehlike suçu özelliği göstermektedir.

VII. Manevi Unsur

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suç, kasten işlenebilen bir suçtur. Dolayısıyla suçun oluşması için failin, memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavüle bulunan parayı sahte olarak ürettiğini, ülkeye soktuğunu, naklettiğini, muhafaza ettiğini veya tedavüle koyduğunu bilmesi ve istemesi yeterlidir. Faildeki saikin veya amacın ne olduğunun suçun oluşması bakımından kural olarak bir önemi yoktur.⁸⁵

765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunundan farklı olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda parada yapılan sahteciliğin paranın değerini yüksek ya da düşük göstermek için yapılmasına bağlı olarak farklı düzenlemeler getirilmesi yoluna gidilmemiştir. Dolayısıyla bu fiiller, ister paranın değerini yükseltmek ister düşürmek için yapılmış olsunlar, bilerek ve istenerek yapılmış olmaları kaydıyla birinci fıkra kapsamında değerlendirilmelidir.⁸⁶

Yine TCK'nın 197'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen söz konusu suç açısından kastın bilme unsuru, paranın sahteliğini de kapsamalı; fail, ürettiği, ülkeye soktuğu, naklettiği, muhafaza ettiği veya tedavüle koyduğu paranın sahte olduğunu bilmelidir.⁸⁷ Failin kastının paranın sahteliğini kapsayıp kapsamadığı

⁸¹ TCK'nın 197'nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen düzenlemenin ayrı bir suç düzenlemesi niteliğinde olduğu yönünde ayrıca bkz. Yıldız, s. 11. Aksi yönde, TCK m.197/3 düzenlemesinin, TCK m.197/1'in daha az cezayı gerektiren nitelikli hali olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 754.

⁸² 765 sayılı Türk Ceza Kanununda bu suç, sahteliği bilinmeden kabul edilen paranın bu özelliği bilinerek sarf edilmesi veya başka suretle tedavüle koyulması şeklinde seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenirken; 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda sahteliği bilinmeden kabul edilen paranın bu özelliği bilinerek tedavüle koyulması suretiyle bağlı hareketli bir suçta dönüşmüştür. Ancak sahte paranın sarf edilmesi de, paranın elden çıkartılarak başka birinin tasarruf alanına sokulması sonucunu doğuracağından, onun bir şekilde tedavüle koyulması anlamına gelecektir. Bu nedenle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinin üçüncü fıkrasında söz konusu seçimlik harekete yer verilmemesinin, suç kapsamında değerlendirilebilecek hareketler bakımından herhangi bir değişiklik yaratmayacağı düşünülmektedir.

⁸³ Aynı yönde bkz. Meran, s. 414.

⁸⁴ "... piyasada Suriye altını olarak adlandırılan suç konusu taklit Reşat altınlarının... / Bu belge karşısında sanıkların söz konusu altınların sahteliğini bilmiş olabilecekleri kesinlik kazanmamıştır. / Bu nedenle kesin kanıtları bulunmayan suçtan dolayı sanıklar hakkında hükmün (BOZULMASINA) oybirliğiyle karar verildi". Y. 8. CD, 17.11.1976 - E. 1976/6023, K. 1976/7856, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 21.10.2020). Benzer yönde bkz. Y. 8. CD, 12.11.1992 - E. 1992/11469, K. 1992/13215, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 21.10.2020).

⁸⁵ Ancak Yargıtay'ın 765 sayılı mülga TCK döneminde aksi yönde verdiği ve sanığın şaka yapmak amacıyla hareket ettiği hallerde suçun oluşmadığına hükmettiği kararları da bulunmaktadır. Bu kararın ayrıntıları için bkz. Y. 8. CD, 24.6.1986, 1986/3548, K. 1986/3834. Faildeki amacın veya saikin dikkate alınmamasının, suçun ve dolayısıyla cezalandırılabilirliğin sınırlarını oldukça genişlettiği yönünde yapılan tespitler; bu doğrultuda verilen örnekler; bu sakıncanın giderilmesi için failde "tedavüle koyma amacının", yani özel kast unsurunun aranması gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 755 vd.

⁸⁶ Aynı yönde bkz. Bakıcı ve Yalvaç, s. 485.

⁸⁷ "Sanık ...'ın alınan savunmasında suçta konu paraları sahte olduğunu bilerek muhafaza ettiğini beyan etmesi karşısında eylemine uyan TCK'nın 197/1. maddede ve fıkrası uyarınca cezalandırılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi..." bozmayı gerektirmiştir. Y. 8. CD, 12.12.2019 - E. 2017/25801, K. 2019/14939, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 26.12.2020). "... sanık ...'in kendisine ait olduğunu beyan ettiği (1) adet nominal değeri 20 TL olan paranın sahte olduğunu bilmediğini ileri süren sanık ...'ın, sanık ...'in eylemine iştirak ettiğine dair yeterli ve inandırıcı delil elde edilemediğinden, şüpheden sanık yararlanır ilkesi gereğince sanığın beraatine karar verilmesi yerine yazılı şekilde mahkumiyetine hükümlenmesi..." bozmayı gerektirmiştir. Y. 8. CD, 30.01.2018 - E. 2016/6255, K. 2018/761, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020). Yargıtay kararlarında da ifade edildiği üzere, failin iradesinin paranın sahteliğini kapsadığının ispatlanmaması durumunda şüpheden sanık yararlanır ilkesi uyarınca sanığın beraatine karar verilmelidir. Aynı yönde bkz. Meraklı, s. 757.

ği, somut olayın bütün özellikleri göz önünde bulundularak değerlendirilmeli; hâkimin bu değerlendirme sonucunda ulaşılmış olduğu vicdani kanaat de somut olgulara dayanılarak ortaya konulmalıdır.⁸⁸

Failin, paranın gerçek olduğunu düşünerek ülkeye sokması, nakletmesi, muhafaza etmesi, kabul etmesi veya tedavüle koyması halinde ise esaslı hata söz konusudur. Suçun maddi unsurlarına ilişkin esaslı hata, kaçınılmaz olması kaydıyla kastı ortadan kaldırır (TCK m.30/1). Bununla birlikte failin içine düştüğü hatanın kaçınılabilir olması halinde de, bu suçun taksirli haline kanunda yer verilmediğinden, yine failin cezai sorumluluğu doğmayacaktır.

Bununla birlikte TCK m.197/1'de düzenlenen parada sahtecilik suçu, kasten işlenebilen bir suç olduğundan, olası kastla da işlenebilir. Ancak maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında düzenlenen suçlar bakımından, "bilme"ye kanun metninde bir unsur olarak yer verildiğinden, bu suçların olası kastla işleme imkânı bulunmamaktadır.⁸⁹

Öte yandan söz konusu maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen sahte paranın bu özelliğini bilerek kabul etme suçu bakımından, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda suçun oluşması için sahte paranın tedavüle koymak maksadıyla alınması aranmaktaydı. Dolayısıyla failde bu özel kastın bulunmadığı hallerde; örneğin, failin sahte parayı koleksiyonuna koymak için aldığı hallerde suçun oluşmadığı kabul edilmekteydi. Oysa 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda kabul etme hareketinin, suçun maddi unsurunu oluşturması bakımından failin bu kabul hareketini hangi amaçla yaptığının bir önemi bulunmamaktadır.⁹⁰ Suçun seçimlik hareketinin oluşması noktasında, failin paranın sahte olduğunu bilmesi ve bu özelliğini bilerek parayı kabul etmiş olması yeterlidir. üçüncü fıkra kapsamında düzenlenen suçun manevi unsurunun karşılanması noktasında ise, yine faildeki amaç veya saikin bir önemi bulunmamaktadır. Failin

sahte olduğunu bilmeden kabul ettiği parayı, bu özelliğini öğrendikten sonra bilerek tedavüle koyması yani doğrudan kastının varlığı, suçun manevi unsurunun karşılanması noktasında yeterli olmaktadır.⁹¹ Ancak bu halde failin, parayı bu özelliğini bilmeden kabul etmiş olması arandığından, failin bu parayı taksirle, bilinçli taksirle ya da olası kastla kabul etmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla failin paranın sahte olduğunu bilerek kabul etmesi yani doğrudan kastının varlığı halinde, TCK m.197/3 uyarınca sorumluluğuna gidilebilmesi söz konusu olmayacaktır.⁹²

VIII. Hukuka Aykırılık Unsuru

Parada sahtecilik suçlarının yapısı dikkate alındığında, Türk Ceza Kanununda düzenlenen herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin bu suçlar bakımından uygulama alanı bulması oldukça zor görünmektedir. Bununla birlikte sahte paralar hakkında müsadere güvencik tedbirinin uygulanmasına hükmedilmesi (TCK m.54), imha edilinceye kadar TCK m.197/1 doğrultusunda bu paraların muhafaza edilmesi hareketinin karşılığını oluşturmakla birlikte, bu hareket TCK m.24/1 uyarınca kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeni kapsamında değerlendirilebilir.

Parada sahtecilik suçları bakımından meşru savunma ve zorunluluk hali hukuka uygunluk nedenlerinin⁹³

⁸⁸ Bu fıkra bakımından failin saikin, paranın sahte olması nedeniyle uğradığı zarar, bu parayı tedavüle koymak suretiyle gidermek olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meran, s. 414.

⁸⁹ Aynı yönde bkz. Meraklı, s. 757.

⁹⁰ Türk hukukunda zorunluluk halinin hukuka uygunluk nedeni mi, yoksa kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden mi olduğu konusunda farklı görüşler savunulmaktadır. Zorunluluk halinin hukuki niteliğinin hukuka uygunluk nedeni olduğu yönünde bkz. Toroslu ve Toroslu, s. 170 vd.; Dönmezer ve Erman, s. 127; Kayhan İçel, Ceza Hukuku Genel Hükümler II, (İstanbul: 5. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2013), s. 136. Zorunluluk halinin hukuki niteliğinin hukuka uygunluk nedeni olmakla birlikte, CMK m.223/3-b düzenlemesi nedeniyle uygulamada hukuka uygunluk nedeni ve kusurluluğu ortadan kaldıran neden ayrımının yapılması gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Centel, Zafer ve Çakmut, s. 323. TCK'nın 25'inci maddesinde getirilen düzenlemeden zorunluluk halinin hukuki niteliğinin hukuka uygunluk nedeni mi, yoksa kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden mi olduğunun eleştiriyeye açık bir şekilde anlaşılmadığı yönünde yapılan değerlendirmeler için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 386. Zorunluluk halinin, hem hukuka uygunluk nedeni hem de kusurluluğu ortadan kaldıran neden olduğu; değerlerin tartımının yapıldığı ve bir değer doğrultusunda karar verildiği hallerde hukuka uygunluk nedeni olan zorunluluk halinin; değer tartımı yapılmaksızın tehlike karşısında çaresizlik içinde yapılan hareketler söz konusu olduğunda ise kusurluluğu ortadan kaldıran neden olan zorunluluk halinin gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Zafer, s. 385 vd. Benzer yönde yapılan değerlendirmeler için bkz. Öztürk ve Erdem, s. 283 vd. Zorunluluk halinin, hem hukuka uygunluk nedeni hem de kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden (mazeret sebebi) olduğu; failin fiiliyle korumaya çalıştığı hukuki değer, ihlal edilen hukuki değerden üstün olduğu hallerde hukuka uygunluk nedeni olan zorunluluk halinin; failin fiiliyle korumaya çalıştığı hukuki değer, ihlal edilen hukuki değerden üstün olmadığı ya da hukuki değerlerin birbirine eşit olduğu hallerde ise kusurluluğu ortadan kaldıran neden olan zorunluluk halinin gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Demirbaş, s. 306. Zorunluluk halinin hukuki niteliğinin hukuka uygunluk nedeni değil, kusurluluğu ortadan kaldıran bir neden olduğu yönünde bkz. Artuk, Gökcen, Alşahin ve Çakır, Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 519; Özgenç, s. 437; Hakeri, s. 408; Koca ve Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, s. 347 vd.; Akbulut, s. 574. Bütün bu açıklamalar doğrultusunda

⁸⁸ Yargıtay'ın bu halde failin, paranın bu özelliğini bilmemesinin inandırıcı olup olmaması üzerinden değerlendirme yaptığı ve bu yöndeki Yargıtay kararlarına yönelik değerlendirme ve eleştiriler için bkz. Meraklı, s. 757 vd.

⁸⁹ Bu husus maddenin gerekçesinde de, maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suçun oluşabilmesi için, kabul edilen paranın sahte olduğunun bilinmesi gerektiği; bu nedenle de suçun ancak *doğrudan kastla* işlenebileceği ifadeleriyle ortaya konulmuştur. Yargıtay da bu düzenlemeden hareketle, suçun manevi unsurunun karşılanması noktasında failin paranın sahte olduğunu bilerek hareket etmesini aramaktadır. Buna göre; "Yapılan aramada; *sağın üzerinde ele geçen 2 adet 100 Euro, 1 adet 200 TL ve 16 adet 100 TL gerçek paraların içinden çıkan suça konu bir adet sahte 100 doların, sağın ne suretle bilerek kabul ettiği gerçekleştirilmeksizin yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi ... yasaya aykırı*" dr. Y. 8. CD, 14.12.2015, 2015/15116, K. 2015/25717, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020). Benzer yönde bkz. Y. 8. CD, 10.02.2020 - E. 2018/66, K. 2020/9292, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 26.12.2020).

⁹⁰ "Sağın, amnesine müşterisi tarafından verilen sahte 100,00 TL'yi merak saiki ile arkadaşlarına göstermek amacıyla sahteliğini bilerek cüzdânında taşımaması ve bu sahte parayı piyasaya sürmek maksadıyla bulundurduğuna dair savunmasının aksine kanıt da bulunmaması karşısında eylemin TCK'nun 197/2. maddesi ve fıkrasındaki suçun oluşturduğu gözlemlenmeden, suçun vasfında yanlışlığı düşünülerek yazılı şekilde (197/1'den) hüküm kurulması..." yasaya aykırı bulunarak hüküm bozulmuştur. Y. 8. CD, 15.12.2016 - E. 2016/6605, K. 2016/11430, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 21.10.2020).

uygulanması da zor bir ihtimaldir. Zorunluluk hali hukuka uygunluk nedeninin uygulanabileceği bir durum olarak, kişinin muhakkak bir tehlikeden korunmak amacıyla örneğin çocuğunun ağır hasta olması halinde, sahte olduğunu bilmeden kabul ettiği parayı, bu özelliğini öğrendikten sonra ilaç almak ya da çocuğunu tedavi ettirmek için kullanması yani tedavüle koyması ihtimali düşünülebilir. Bu halde sahte paranın bu özelliği bilinerek tedavüle koyulması suretiyle ihlal edilen hukuki değer kamu güvenliği iken, bu hareket aracılığıyla korunmak istenilen hukuki değer hasta çocuğun vücut bütünlüğü ya da yaşama hakkıdır. Vücut bütünlüğü ya da yaşama hakkı, kamu güvenliği ile kıyaslandığında üstün hukuki değerler olduğundan, bu halde zorunluluk hali hukuka uygunluk nedeninin koşullarının gerçekleştiği kabul edilmelidir.⁹⁴ Yine öğretide sahte paranın, parayı kendisine veren kişiye iade edildiği hallerde, parayı iade eden failin meşru savunma hukuka uygunluk nedeninden yararlanabileceği de ifade edilmektedir.⁹⁵

Türk Ceza Kanununda düzenlenen diğer hukuka uygunluk nedenleri olan hakkın icrası ve ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedenleri ise istisnasız olarak bu suç tipleri bakımından uygulama alanı bulamaz. Zira kişilerin sahte para üretme, ülkeye sokma, nakletme, muhafaza etme, tedavüle koyma ya da kabul etme konusunda herhangi bir haklarının olduğundan bahsedilemeyeceği gibi; ilgilinin rızası hukuka uygunluk nedeni de ancak kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olarak kullanılması kaydıyla failin hukuka uygunluğu sonucunu doğurmaktadır (TCK m.26). Oysa parada sahtecilik suçlarıyla kamu güvenli korunduğundan, kişilerin üzerinde mutlak surette tasarruf edebilecekleri bir haklarının varlığından söz edilebilmesi de mümkün değildir.⁹⁶

IX. Suça ve Cezaya Etki Eden Nedenler

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda parada sahtecilik suçunun cezasının ağırlaştırılması ya da hafifletilmesi sonucunu doğuran herhangi bir nitelikli hal

tehlikenin yönelik olduğu hukuki değerte, failin korunmaya yönelik hareketiyle zarara uğratılan hukuki değer arasında bir orantı olması; bu değerler karşılaştırıldığında korunan değer, ihlal edilen değerden üstün olduğu hallerde zorunluluk halinin hukuka uygunluk sonucu doğurduğundan kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

⁹⁴ Benzer değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 760 vd.

⁹⁵ Taneri ve Kamışlı, s. 537. Ancak bu halde suçu bildirmeme (TCK m.278), suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme (TCK m.281) gibi suçlardan sorumluluğun gündeme gelebileceği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Taneri ve Kamışlı, s. 537 vd. Benzer şekilde Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve T.C. Merkez Bankası tarafından sahte paralar konusunda hazırlanan bilgilendirme broşüründe de, sahteliğinden şüphelenilen paranın kesinlikle parayı veren kişiye iade edilmemesi ve para herhangi bir şekilde elden çıkartılmak ya da imha edilmek suretiyle suç ortak olunmaması gerektiği ifade edilmektedir. "Banknotlarda Sahteciliğe Dikkat", <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/4237f619-96ae-4409-bcfa-32bd387dcab1/SahteBrosur.pdf> (Erişim tarihi: 10.09.2020).

⁹⁶ Bu halde sahte parayı bu özelliğini bilerek kabul eden kişinin TCK m.197/2 uyarınca; bu sahte parayı veren kişinin de TCK m.197/1 uyarınca sahte parayı tedavüle koyması nedeniyle sorumluluğunun doğacağı; burada tarafların birbirlerinin fiillerine gösterdikleri rızanın, hukuka uygunluk sonucu doğurmayacağı yönündeki değerlendirmeler için bkz. Yıldız, s. 26.

düzenlemesi yer almamaktadır. Her ne kadar yasakoyucu, 197'nci maddenin gerekçesinde, söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında yer verilen düzenlemenin, birinci fıkradaki suçun cezasının hafifletilmesi sonucunu doğuran bir nitelikli hal olduğu algısını yaratacak ifadelere yer vermişse de, yukarıda ilgili fıkranın maddi unsuruna yönelik yapılan açıklamalarda da ifade edildiği üzere, bu iki düzenleme arasında suçun temel hali ile cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran nitelikli hali ilişkisinin bulunmadığı düşünülmektedir.⁹⁷

765 sayılı Türk Ceza Kanununda parada sahtecilik suçlarının faillerinin cezalarının hafifletilmesi sonucunu doğuran iki nedene yer verilmişti. Bunlardan ilki suçun taklit veya tağyirde iştiraki olmaksızın, ancak taklit veya tağyir eden kişi ya da aracı ile anlaşarak ve paraları tedavüle koymak amacıyla paraların ülkeye sokulması, muhafaza edilmesi veya herhangi bir suretle tedavüle koyulması ve paraları taklit veya tağyir eden ya da aracılık eden kişiler dışındaki bir kişiden sahte paraların satın alınması veya her ne suretle olursa olsun alınması suretiyle işlenmesi halinde, cezaların üçte birden yarısına kadar indirilmesine imkân tanıyan 318'inci madde düzenlemesiydi. Diğer ise, taklit ve tağyir edilen paraların değerinin düşüklüğünün veya değersiz bir madenden yapıldığının kolaylıkla anlaşılabilir olması halinde, cezaların üçte bir kadar indirilmesine imkân tanıyan 321'inci madde düzenlemesiydi. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran bu nedenlere yer verilmemiştir. Dolayısıyla 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 318'inci ve 321'inci maddelerinde yer verilen durumların fail tarafından gerçekleştirilmesi, artık failin cezasının hafifletilmesi sonucunu doğurmayacaktır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda parada sahtecilik suçunun failinin cezası bakımından etki doğurabilecek tek özel düzenleme, Kanunun 201'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan etkin pişmanlık düzenlemesidir.⁹⁸ Bu hüküm uyarınca, fail ya da diğer şeriklerin etkin pişmanlık hükmünden yararlanabilmesi için bazı koşulların karşılanması gerekmektedir. Buna göre; a) Sahte olarak üretilen, ülkeye sokulan, nakledilen, muhafaza edilen veya kabul edilen paralar henüz tedavüle koyulmamış olmalıdır.⁹⁹ b) Yetkili makamlar suçun varlığından haberdar olmamalıdır.¹⁰⁰ c) Etkin pişmanlık

⁹⁷ Aksi yönde, TCK m.197/3 düzenlemesinin, TCK m.197/1'in daha az cezayı gerektiren nitelikli hali olduğu yönündeki değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 754.

⁹⁸ Bu hükme göre; "Sahte olarak para veya kıymetli damga üreten, ülkeye sokan, nakleden, muhafaza eden veya kabul eden kişi, bu para veya kıymetli damgaları tedavüle koymadan ve resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce, diğer suç ortaklarını ve sahte olarak üretilen para ve kıymetli damgaların üretildiği veya saklandığı yerleri merciiine haber verirse, verilen bilginin suç ortaklarının yakalanmasını ve sahte olarak üretilen para veya kıymetli damgaların ele geçirilmesini sağlaması halinde, hakkında ceza hükmolünmez".

⁹⁹ Bu düzenlemenin etkin pişmanlığın "ön şartı" niteliğinde olduğu yönünde bkz. Yasemin Baba, Türk Ceza Kanununda Etkin Pişmanlık, (İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011), s. 88.

¹⁰⁰ "Resmi makamlar tarafından haber alınma" kavramının anlamının da netleştirilmesi gerekmektedir. Yasakoyucunun özel olarak et-

hükümünden yararlanmak isteyen kişi, hem sahte paraların üretildiği veya saklandığı yerleri hem diğer suç ortaklarının isimlerini soruşturmayı yürütmeye yetkili mercilere bildirmelidir.¹⁰¹ d) Son olarak verilen bu bilgiler, suç ortaklarının yakalanmasını¹⁰² ve sahte paraların ele geçirilmesini sağlamalıdır. Cezayı kaldıran şahsi sebep niteliğinde olan bu etkin pişmanlık hükmünün uygulanabilmesi için somut olayda bu koşulların tamamının karşılanması gerekmektedir. Dolayısıyla etkin pişmanlık hükmünden yararlanmak isteyen şerihin verdiği bilgiler, sadece diğer suç ortaklarının yakalanmasını ya da sahte paraların ele geçirilmesini sağlamışsa, bu etkin pişmanlık hükmü uygulama alanı bulamayacaktır.¹⁰³ Ayrıca bu hükümden yararlanmak için, diğer

kin pişmanlık düzenlemesine yer verdiği kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (TCK m.110/1), suç işlemek amacıyla örgüt kurma (TCK m.221/1) ve zimmet (TCK m.248/1) gibi suçlar bakımından etkin pişmanlıktan yararlanmak noktasında "soruşturmanın başlamamış" olmasına bir unsur olarak yer verdiği görülmektedir. Bu doğrultuda söz konusu düzenlemelerden farklı olarak, TCK m.192/1'de "resmi makamlar tarafından haber alınmadan önce" ifadesine yer vermesinin, yasakoyucunun bu kavramı, soruşturma evresinin başlamasından farklı bir anlamda kullandığını düşündürmektedir. Bu kavramın hangi anlamda kullanıldığıyla ilgili 192'nci maddenin gerekçesinde herhangi bir açıklama bulunmamakla birlikte, "suçun resmi makamlar tarafından haber alınmasından önce" ifadesine yer verilen bir diğer etkin pişmanlık düzenlemesi olan TCK'nın 254'üncü maddesinin gerekçesinde, "kamu görevlisinin, rüşvet suçundan dolayı hakkında soruşturmaya başlanmadan önce, durumu soruşturmaya yetkili makamlara haber vermesi"nin gerektiği ifade edilmektedir. Ancak gerekçe kısmının devamında, "etkin pişmanlıktan yararlanılabilmesi için, kamu görevlisi hakkında, idari de olsa herhangi bir soruşturmaya girilmemiş olması gerektiği" de ortaya konulmaktadır. Bu doğrultuda, söz konusu kavramın suçun idari birimler tarafından haber alındığı halleri de kapsayacak şekilde anlaşılması gerektiği düşünülmektedir. Benzer yönde yapılan değerlendirmeler için bkz. Mehmet Gödeklî, "Türk Ceza Hukuku Öğretisi ve Uygulamasında Etkin Pişmanlık", TAAD, Y. 7, S. 29, (2017), s. 315, s. 317 vd. Bu kavramın, soruşturma evresinin başlaması olarak; resmi makamlar kavramının da CMK m.158'de sayılan makamlar ve suçu bu makamlara bildirmekle yükümlü makamlar olarak anlaşılması gerektiğine; ancak suçun gizli soruşturmacı olarak görevlendirilen kamu görevlisi tarafından öğrenildiği hallerin de bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğine dair tespitler için bkz. Baba, 90 vd.

¹⁰¹ Benzer bir düzenlemenin yer aldığı TCK'nın 192'nci maddesinin birinci fıkrası açısından etkin pişmanlık düzenlemesinin amacı göz önüne alınarak maddede geçen "ve" bağlacının "veya" olarak anlaşılması ve failin etkin pişmanlık hükmünden yararlandırılması için sadece suç ortaklarının "veya" uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin saklandığı ya da imal edildiği yerlerin bildirilmesinin yeterli olduğu yönünde bkz. Yokuş Sevük, s. 379. Bu şekilde madde metninde geçen "ve" bağlacının "veya" olarak anlaşılmasının amaca uygun olsa da, ceza hukukunda yeri olmayan "düzeltici yorum" yapılması anlamına geldiği; olması gerekenin maddenin amacını dikkate alarak yasakoyucunun madde metninde değişikliğe giderek "ve" bağlacını "veya" bağlacına dönüştürmesi gerektiği yönünde bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 999.

¹⁰² Bu noktada verilen bilgi üzerine öncelikle bu kişilerin gerçekten var olup olmadıklarının araştırılması; gerekirse bu kişiler hakkında soruşturma başlatılması; başlatılmış bir soruşturma ya da kovuşturma varsa, failin etkin pişmanlık hükmünden yararlandırılması için bu soruşturma ya da kovuşturmanın sonucu beklenmelidir. Bu doğrultuda soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi ya da kovuşturma sonucunda beraat kararı verilmesi halinde ise, bilgisi veren parada sahtecilik suçunun faili etkin pişmanlık hükümlerinden yararlandırılmamalıdır. Benzer yönde yapılan ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Baba, s. 66 vd.

¹⁰³ Benzer bir düzenlemeye yer verilen TCK m.192/1 düzenlemesinden farklı olarak burada suç ortaklarının yakalanması ile sahte paranın ele geçirilmesi kavramları arasında da "ve" bağlacı kullanılmış olduğundan, failin vermiş olduğu bilgiler sonucunda sadece diğer suç ortaklarının yakalandığı ya da sahte paranın ele geçirildiği durumlarda etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması söz konusu olmayacaktır.

suç ortaklarının isimlerinin bildirilmesinin bir koşul olarak aranması, bu hükmün sadece iştirak halinde işlenen parada sahtecilik suçları açısından uygulama alanı bulabileceğini düşündürmektedir.¹⁰⁴ Ancak söz konusu cezayı kaldıran şahsi sebepten yararlanabilmek için failin suç ortaklarının tamamının ismini bildirmesi aranmamalıdır.¹⁰⁵

Resmi makamlar tarafından haber alınmasından sonra diğer suç ortaklarının ya da sahte paranın bulunduğu yerin bildirilmesi suretiyle, suç ortaklarının yakalanmasının ve paranın ele geçirilmesinin sağlanmasına ise maddede cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran bir etkin pişmanlık hali olarak yer verilmemiştir. Özel olarak etkin pişmanlık düzenlemesine yer verilen diğer birçok suçta,¹⁰⁶ bu suçların haber alınmasından sonra gösterilen etkin pişmanlığa cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran bir neden olarak yer verilmiştir. Bununla birlikte, özel bir etkin pişmanlık maddesi bulunmakla birlikte, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma (TCK m.110) ve rüşvet (TCK m.254) suçları gibi parada sahtecilik suçu bakımından da suçun haber alınmasından sonra gösterilen etkin pişmanlığa cezada indirim etkisi tanınmamaktadır.¹⁰⁷ Dolayısıyla, bu suçun failinin resmi makamlar tarafından haber alınmasından sonra diğer suç ortaklarının ya da sahte paraların bulunduğu yeri bildirmek suretiyle, suç ortaklarının yakalanmasını ya da sahte paraların ele geçirilmesini sağlaması, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları kapsamında takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınabilecektir (TCK m.62).

Öte yandan 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 319'uncu maddesi uyarınca cezanın ağırlaştırılması sonucunu doğuran; parada sahtecilik fiillerinin, söz konusu paraların kıymetini düşürmesi ya da Devletin itibarını tehlikeye düşürmüş olması şeklinde bir neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hal düzenlemesi de, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer almamaktadır. Bu doğrultuda parada sahtecilik suçuna bağlı olarak böyle bir

¹⁰⁴ Madde metninde açıkça "suçlarına iştirak etmiş kişi" ifadesi geçmesine rağmen, etkin pişmanlık düzenlemesinin getiriliş amacı dikkate alınarak, bu tip düzenlemelerin tek başına işlenen suçlar bakımından da uygulanabileceği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Yokuş Sevük, s. 378; Tezcan, Erdem ve Önok, s. 998. Benzer yönde yapılan değerlendirmeler için bkz. Baba, s. 64.

¹⁰⁵ Benzer değerlendirmeler için bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 999. Burada ölçü olarak failin bilgisinin esas alınması gerektiği; çok fazla şerihin olduğu hallerde failin bütün suç ortakları hakkında bilgi sahibi olması mümkün olmadığından, bildiği kadarını anlatmasının yeterli olacağı; ancak failin, bütün suç ortaklarını bilmesine rağmen bunları korumak amacıyla ya da başka saiklerle diğer suç ortaklarının ismini vermediği hallerde etkin pişmanlık hükmünden yararlanamayacağı yönünde yapılan değerlendirmeler için bkz. Baba, s. 64.

¹⁰⁶ Bu suçlara örnek olarak organ ve doku ticareti (TCK m.93/2), malvarlığına karşı suçlar (TCK m.168), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurma (TCK m.192/3), suç işlemek amacıyla örgüt kurma (TCK m.221/3, 4-son cümle) ve zimmet (TCK m.248/2) suçları verilebilir.

¹⁰⁷ Türk hukukunda etkin pişmanlık düzenlemesinin yer aldığı diğer suçlar olan iftira (TCK m.269) ve yalan tanıklık suçları (TCK m.274) bakımından etkin pişmanlığın etkisi ise, mağdur hakkında soruşturma ya da kovuşturmanın başlatılmış olması veya hüküm kurulmuş olması gibi yargılamanın o anki aşaması dikkate alınarak belirlenmiştir.

sonucun ortaya çıkması, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümleri uygulanarak cezanın ağırlaştırılması sonucunu doğurmayacaktır.¹⁰⁸

X. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

A. Teşebbüs

Maddenin birinci fıkrasında düzenlenen suç, seçimlik hareketli bir soyut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla suç, maddede sayılan seçimlik hareketlerden birinin yapılmasıyla birlikte tamamlanmakta; yasakoyucu bu hareketlerin zarar veya tehlike şeklinde bir netice doğurmasını aramamaktadır. Bu nedenle söz konusu suç, ancak icra hareketlerinin yarıda kalması halinde teşebbüs aşamasında kalmış kabul edilecektir. Bu bağlamda herhangi bir şekilde elden çıkarılıp başkasının tasarruf alanına sokulan yani tedavüle koyulan bir paranın, o parayı alan kişi tarafından sahte olduğunun anlaşılması nedeniyle iade edilmesi durumunda, suçun teşebbüs aşamasında kalıp kalmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Para aldatma kabiliyetine sahip olmasına rağmen, parayı alan kişi, uzmanlığı ya da kullandığı aletler sayesinde paranın sahte olduğunun tespit edebilmesi, bu durumda sahte paranın başkasına verilmesiyle birlikte suçun tedavüle koyma seçimlik hareketi gerçekleştirilmiş olduğundan, suçun tamamlandığı kabul edilmelidir.¹⁰⁹ Bununla birlikte muhatap, paranın sahte olduğunu biliyorsa ya da paranın sahteliğinden şüpheleniyorsa ve söz konusu paraları örneğin faili yakalamak amacıyla kabul edip derhal polis çağırılmışsa, paranın tedavüle koyulduğundan söz edilemeyeceğinden, teşebbüsten dolayı failin sorumluluğuna gidilebilecektir.¹¹⁰

197'nci maddenin birinci fıkrasında düzenlenen suç seçimlik hareketli bir suç olduğundan, maddede sayılan seçimlik hareketlerden birinin yapılmasıyla birlikte tamamlanmaktadır. Failin bu seçimlik hareketlerden birden fazlasını gerçekleştirmek amacıyla olduğu, ancak gerçekleştirmek istediği hareketleri elinde olmayan nedenler yüzünden tamamlayamadığı durumlarda, suçun teşebbüs aşamasında kaldığı değer-

lendirmesinde bulunulamaz. Örneğin, failin tedavüle koymak amacıyla sahte paraları ürettiği ya da ülkeye soktuğu ancak bu paraları tedavüle koyamadan yakalandığı bir durumda, o aşamaya kadar suçun seçimlik hareketi niteliğindeki üretme veya ülkeye sokma hareketleri tamamlanmış olduğundan, fail de tamamlanmış parada sahtecilik suçundan sorumlu tutulacaktır.

197'nci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suç bakımından, sahte paranın kabul edilmesi, fail tarafından sahte olduğu bilinen paranın kendi tasarruf alanına sokulması; failin bu para üzerinde egemenlik kurması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, sahte parayı üreten kişi ile failin bu paranın el değiştirmesi konusunda anlaşması, suçun hareketinin tamamlanmış sayılması için yeterli değildir. Suç, sahte paranın failin tasarruf alanına girmesiyle tamamlanacaktır.¹¹¹ Bu nedenle, paranın failin elinde olmayan nedenlerle tasarruf alanına girmedeği, örneğin posta yoluyla gönderilen sahte paranın fail tarafından teslim alınmadan önce ele geçirildiği hallerde, sahte paranın bilerek kabul edilmesi suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir. Bununla birlikte, suçun tamamlanması için devralma işleminin fiilen gerçekleştirilmiş olması da aranmayacaktır; sahte paranın, failin egemenlik alanında bir yere bırakıldığı hallerde de, bu sahte para kabul edilmiş sayılacaktır.¹¹²

197'nci maddenin üçüncü fıkrasında düzenlenen suç bakımından ise suçun tamamlanma anı sahteliği öğrenilen paranın, bu özelliği bilinerek tedavüle koyulma anıdır. Bu noktada, hem 197'nci maddenin birinci fıkrasında seçimlik hareketler arasında yer alan hem üçüncü fıkranın maddi unsurunu teşkil eden tedavüle koyma hareketinin ne zaman başlamış ve tamamlanmış sayılacağına tespit edilmesi gerekmektedir. Yargıtay, birinci fıkrada düzenlenen suçun seçimlik hareketlerinden tedavüle koyma bakımından suçun tamamlanması için paranın başkasının egemenlik alanına girmesini aramaktadır. Suçun icra hareketleri tamamlanmış olmasına rağmen paranın başkasının egemenlik alanına girmedeği hallerde suçun teşebbüs aşamasında kaldığı ancak bu halde faille ilgili olarak TCK'nın 197'nci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen sahte parayı bu özelliğini bilerek kabul etme suçundan hüküm kurulması gerektiğini kabul etmektedir.¹¹³ Üçüncü fıkrada düzenlenen suçun tamamlanması için de suçun konusunun başka-

¹⁰⁸ Bu durumun TCK'nın 61'inci maddesi uyarınca temel cezanın belirlenmesi sırasında göz önünde bulundurulması ve alt sınırdan uzaklaşılması sonucunu doğurması gerektiği yönündeki değerlendirmeler için bkz. Bakıcı ve Yalvaç, s. 485 vd.

¹⁰⁹ Aynı yönde bkz. Meran, s. 412. "... sanık ...'ın, sahte olduğunu bildiği suça konu paraları sanık ...'ye verdiği, sanık ...'nin de ... mağdur ...'in dükkana girip bir paket sigara alıp yine sahte 20 milyon lira verip parasının üzerini aldığı, fakat ...'in paranın sahte olduğunu fark etmesiyle dükkandan çıkmadan itiraz etmeksizin verdiği sahte 20 milyon lirayı geri alıp, aldığı sigara parasını cebindeki gerçek paradan verdiği, ... bu şekilde sanık ... ve sanık ...'nin sahte 20 milyon liralari alışveriş yoluyla piyasaya sürerek atılı suç işlediklerine dair yeterli kanıt bulunduğu gözetilmeksizin..." Y. 8. CD, 24.10.2005 - E. 2004/11267, K. 2005/10041, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020). Aksi yönde bu halde suçun tedavüle koyma seçimlik hareketinin teşebbüs aşamasında kaldığının kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Meraklı, s. 762; Yıldız, s. 24.

¹¹⁰ Aynı yönde yapılan değerlendirmeler ve hangi andan itibaren hazırlık hareketlerinin tamamlanıp, icra hareketlerinin başlamış sayılacağına ilişkin ayrıntılı değerlendirme ve örnekler için bkz. Meraklı, s. 761 vd.

¹¹¹ Kabul etme seçimlik hareketinin karşılandığının kabul edilebilmesi için failin, suçun maddi konusu üzerinde tasarruf olanağın elde etmesi gerektiği yönünde bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, s. 992; Yokuş Seviük, s. 405.

¹¹² Benzer yönde bkz. Yokuş Seviük, s. 405; Özbek, Doğan ve Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 811.

¹¹³ Sanığın tedavüle koymak amacıyla üstünde taşıdığı paralarla yakalandığı olayda ilk derece mahkemesi tarafından kurulan teşebbüs hükümünün bozulmasına yönelik Yargıtay kararı için bkz. Y. 8. CD, 09.11.2015 - E. 2015/14171, K. 2015/24189, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 21.10.2020). "Sahte paranın başka bir kişinin egemenlik alanına girmesiyle tedavüle koyma suçu tamamlanmaktadır. Failin icra hareketlerini tamamlamasına rağmen sahte paranın başkasının egemenlik sahasına girmemesi durumunda ise tedavüle koyma suçu teşebbüs aşamasında kalmakta fakat dolaşıma koymak için bilerek bulundurma suçu oluşmaktadır". Y. 8. CD, 05.10.2015 - E. 2015/9939, K. 2015/22123, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 21.10.2020). Aynı yönde bkz. Y. 8. CD, 19.02.2015 - E. 2014/36887, K. 2015/12302, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 21.10.2020).

sının tasarruf alanına girmesi gerekmele birlikte, bu hareketin failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanmadığı durumlarda, faille ilgili olarak TCK'nın 197'nci maddesinin ikinci fıkrasından hüküm kurma imkânı bulunmamaktadır. Zira bu halde fail, söz konusu parayı sahte olduğunu bilerek kabul etmiş değildir. Bu doğrultuda sahte olduğu bilinmeden kabul edilen paranın fail tarafından başkasının tasarruf alanına sokulmak istenirken, tedavüle koyma hareketinin elde olmayan nedenlerle yarıda kalması halinde, fail hakkında TCK m.197/3'e teşebbüsten hüküm kurulmalıdır.¹¹⁴

Öte yandan gönüllü vazgeçme halinde, genel hüküm niteliğinde olan TCK'nın 36'ncı maddesi bu suç bakımından da uygulama alanı bulacaktır. Buna göre; fail, suçun icra hareketlerini tamamlamaktan gönüllü olarak vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını ya da neticesinin ortaya çıkmasını engellerse, parada sahtecilik suçuna teşebbüsten dolayı cezalandırılmayacaktır. Ancak failin o ana kadar yapmış olduğu hareketler başka bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suçlardan sorumluluğu doğacaktır.¹¹⁵ İştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü vazgeçme halinde, bu durumun gönüllü vazgeçen suç ortağı ve diğer suç ortakları bakımından etkisi ise yine genel hüküm niteliğinde olan TCK'nın 41'inci maddesi göz önünde bulundurularak belirlenecektir.¹¹⁶

B. İctima

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinde düzenlenen parada sahtecilik suçu, kamu güvenine karşı işlenen bir suçtur; ancak Türk Ceza Kanununun 43'üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi uyarınca yasakoyucu tarafından bu suçlar mağduru belli olmayan suçlar olarak nitelendirilmiş¹¹⁷ ve bu suçlarda

da zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına imkân tanınmış durumdadır.¹¹⁸ Dolayısıyla bir suç işleme kararının icrası kapsamında, parada sahtecilik suçunun değişik zamanlarda birden fazla kereler işlenmesi halinde kural olarak zincirleme suç hükümlerinin uygulanması imkânı bulunmaktadır.¹¹⁹ Ancak zincirleme suçun, aynı suçun işlenmesi koşulunun somut olayda karşılandığından bahsedilebilmesi için fail tarafından değişik zamanlarda 197'nci maddenin aynı fıkrasının ihlal edilmesi gerekmektedir. TCK'nın 197'nci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında farklı suç tipleri düzenlendiğinden, fail tarafından farklı fıkraların ihlali gerçekleştirilmiş ise bu durumun TCK m.43/1 uyarınca zincirleme suç kapsamında değerlendirilmesi imkânı bulunmamaktadır.

Bununla birlikte yukarıda maddi unsur başlığı altında da ifade edildiği üzere, TCK'nın 197'nci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında düzenlenen suçlar bakımından "*tedavüle koyma*" hareketinin içerisinde süreklilik unsurunu barındırması nedeniyle, Yargıtay bu halde zincirleme suç hükümlerinin uygulanmayacağı kanaatinde.¹²⁰ Ancak yine yukarıda ifade

5377 sayılı Kanunun 6'ncı maddesiyle eklenmiştir. Söz konusu maddenin gerekçesinde, rüşvet ve çevrenin kirletilmesi gibi, toplumu oluşturan herkesin mağdur olduğu suçlarda, belirli bir kişi mağdur olmadığından zincirleme suç hükümlerinin öncelikle uygulanması gerektiği; hukuk uygulamalarında bu noktada ortaya çıkan tereddüdü gidermek amacıyla da maddeye söz konusu fıkranın eklenmesi yoluna gidildiği belirtilmektedir. Yargıtay da mağduru belli olmayan suçlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği kanaatinde. Buna göre; suçun "... hukuki konusunun "*kamu güveni*" olması, suçun işlenmesi ile kamu güveninin sarsılması dışında, bir veya birden fazla kişi de haksızlığa uğrayıp, suçtan zarar görmesi halinde dahi, suçun mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğuna dair kabulünün etkilenmeyeceği, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağı kabulü gerekeceği cihetle, açıklanan ilke doğrultusunda sanıkların üzerlerine atılı tüm eylemlerinin zincirleme biçiminde işlenmiş tek bir sahtecilik suçunu oluşturduğundan..." gözetilmemesi yasaya aykırıdır. Y. 8. CD, 02.06.2016-E. 2016/1207, K. 2016/7310, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 10.10.2020). Ancak sahte paraların tedavüle koymak suretiyle farklı kişilerin tasarruf alanına sokulduğu olayda, Yargıtay, bu kişilerin suçun mağduru olduğunu dolayısıyla "*eylemlerin birden fazla sayıda olan mağdurlara karşı farklı yer ve zamanlarda ... değişik hareketlerle gerçekleştirilmesi ve fiili kesintinin varlığı sebebiyle 5237 sayılı TCK'nın 43. maddesinin unsurlarının*" gerçekleşmediğine hükmetmiştir. Y. 8. CD, 19.02.2015 - E. 2014/36887, K. 2015/12302, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 10.10.2020).

¹¹⁴ Aksi yönde TCK m.197/3'te düzenlenen suçun teşebbüse elverişli olmadığı, söz konusu fıkranın etkin pişmanlık düzenlemesi kapsamına alınmamasının da bunun göstergesi olduğuna yönelik değerlendirmeler için bkz. Taneri ve Kamişlı, s. 545.

¹¹⁵ "... basılan bir miktar pulun çok kötü taklit edilmiş olması nedeniyle sanıkların serbest iradeleriyle ofset makineyi elden çıkarıp basılan ve kötü taklit edilen pulları da imha ederek eylemlerinden icra aşamasından önce vazgeçmiş olmalarından ibaret bulunmasına göre sanıkların bu aşamaya kadarki davranışları başlı başına bir suç oluşturmadığı gibi esasen piyasaya taklit edilmiş pul sürdüklüleri de kanıtlanmadığından açıklanan bu eylemlerinin üzerlerine atılan suçun yasal unsurlarını oluşturmadığı gözetilmeden beraatleri yerine yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir". Y. 8. CD, 15.02.1985 - E. 1984/5274, K. 1985/714, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 21.10.2020).

¹¹⁶ Buna göre; iştirak halinde işlenen suçlarda, sadece gönüllü vazgeçen suç ortağı, gönüllü vazgeçme hükümlerinden yararlanacak; bu durum diğer suç ortaklarının cezai sorumluluğu üzerinde bir etki doğurmayacaktır. Yine gönüllü vazgeçen suç ortağının bütün gayretlerine rağmen, suçun başka bir sebepten işlenmediği ya da bu gayretlere rağmen diğer suç ortakları tarafından işlendiği hallerde de, gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir. Ancak bütün bu hallerde de gönüllü vazgeçen suç ortağının vazgeçme anına kadar yapmış olduğu hareketlerin başka bir suç oluşturmaması gerekmektedir. Aksi halde gönüllü vazgeçen suç ortağı, parada sahtecilik suçuna iştiraktan sorumlu tutulmamakla birlikte, gönüllü vazgeçme anına kadar gerçekleştirdiği hareketlerin tanımına uyduğu suçtan sorumluluğu doğacaktır.

¹¹⁷ TCK'nın 43'üncü maddesinin birinci fıkrasında mağduru belli olmayan suçlar bakımından da zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına imkân tanyan söz konusu cümle, 29.6.2005 tarihli ve

¹¹⁸ Toplum aleyhine işlenen suçların mağdurunun toplum olduğu, bu nedenle bu suçların "*mağduru belli olmayan suçlar*" olarak nitelendirilmesinin hatalı olduğu ve bu yönde yapılan bir düzenlemenin fail tarafından tek bir suçun işlenmesi halinde dahi TCK m.43/1 son cümle uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanarak cezanın ağırlaştırılması sonucunu doğuracağından zalimce olduğu ve suçların çokluğu halinde başvurulabilecek zincirleme suç kurumunun mantığı ile bağdaşmayacağı yönündeki eleştiriler için bkz. Katıoğlu, s. 687, s. 688, s. 689. Parada sahtecilik suçunun mağduru olmayan suç olduğu, devletin bu suçta zarar gören konumunda olduğu, bu nedenle de bu suç bakımından zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı, failin aynı suç işleme kararı ile dahi olsa sahte değerleri, farklı zaman ve yerlerde tedavüle koyduğu hallerde bağımsız suçların oluştuğunu kabul etmek gerektiği yönünde bkz. Meran, s. 412 vd.

¹¹⁹ Benzer değerlendirmeler için bkz. Yıldız, s. 28.

¹²⁰ "*Hükümlünün suç konu sahte paralarla alışverişi yapması şeklindeki eyleminin parada sahtecilik suçunun bünyesinde tedavül unsurunu da barındırdığı gözetilerek küll halinde parada sahtecilik*

edildiği üzere, tedavüle koyma hareketinin, failin başkasının tasarruf alanına soktuğu paranın, sahteliği tespit edilinceye kadar dolaşımda kalmaya devam etmesi durumunda olduğu gibi kesintisiz suç şeklinde işlenmesi mümkün olduğu gibi; aldatma kabiliyetine sahip sahte paranın muhatap tarafından alındıktan hemen sonrasında sahteliği tespit edilerek, dolaşımda kalmaya devam etmemesi durumunda olduğu gibi ani suç şeklinde işlenmesi de mümkündür. Bu doğrultuda suçun kesintisiz suç özelliği gösterdiği hallerde, tedavüle koyma hareketinin bünyesinde süreklilik unsurunu barındırması nedeniyle, tedavüle kalmaya devam eden para bakımından TCK m.43 uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulama alanı bulamayacağı tespitine katılmaktadır. Ancak aynı suç işleme kararının icrası kapsamında olmak kaydıyla, birden fazla sahte paranın farklı zamanlarda aynı kişinin tasarruf alanına sokulduğu durumlarda olduğu gibi suçun ani suç şeklinde işlendiği hallerde, zincirleme suç hükümlerinin bu suç bakımından da uygulama alanı bulabileceği düşünülmektedir.¹²¹

Bu noktada üzerinde durulması gereken bir diğer husus da, birden fazla sahte paranın aynı anda ülkeye sokulması, nakledilmesi, muhafaza edilmesi ya da kabul edilmesi halinde ne olacağıdır. Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinde düzenlenen suçlar bakımından, tek bir sahte paranın üretilmesi, ülkeye sokulması, nakledilmesi, muhafaza edilmesi veya kabul edilmesi yeterli olmakla birlikte; eğer bu bağlamda birden fazla sahte para üretilmişse, ülkeye sokulmuşsa, nakledilmişse, muhafaza edilmişse ya da kabul edilmişse, hukuki anlamda hareket tek olduğundan, yine tek bir parada sahtecilik suçunun oluştuğu kabul edilecektir.¹²² Bununla birlikte suçun maddi konu-

sunu teşkil eden sahte para miktarının fazlalığı, TCK m.61/1-d uyarınca cezanın belirlenmesinde dikkate alınacaktır.¹²³

Sahtecilik suçu kapsamında üretilen, ülkeye sokulan, nakledilen, muhafaza edilen, tedavüle koyulan ya da kabul edilen paranın aldatma kabiliyetine sahip olmaması ancak hileli davranışlar kapsamında bir başkasının aldatılıp, onun veya bir başkasının zararına olarak, failin kendisine veya başkasına yarar sağlaması noktasında kullanılması halinde, faille ilgili olarak parada sahtecilik suçundan hüküm kurulmayacak, ancak failin dolandırıcılık suçundan sorumluluğuna gidilebilecektir. Bununla birlikte aldatma kabiliyetine sahip sahte paranın tedavüle koyulması suretiyle, kişiler haksız kazanç elde etmişlerse, parada sahtecilik suçunun yanında dolandırıcılık suçundan sorumluluğun doğup doğmayacağı sorusuna da yanıt aranmalıdır. Bu halde Yargıtay, failin sadece parada sahtecilik suçunun seçimlik hareketi olarak değerlendirilmesi; ayrıca dolandırıcılık suçundan hüküm kurulmaması gerektiği görüşündedir. Zira Yargıtay'a göre taktit veya taşıyır edilmiş olan paraları tedavüle koymak, dolandırıcılık suçunun neticelerini de kapsamaktadır.¹²⁴ Gerçekten de sahte paranın tedavüle koyulduğu her durumda, gerçek olduğu düşünülen bu para tasarruf alanına giren kişinin malvarlığında bir zarar meydana gelirken; failin kendisi veya üçüncü bir kişi de yarar sağlamaktadır. Bu yönüyle sahte paranın tedavüle koyulması aslında dolandırıcılık suçunun özel bir görünümünü oluşturduğundan, dolandırıcılık suçuna ilişkin düzenleme karşısında özel hüküm niteliğinde olan parada sahtecilik suçundan hüküm kurulmasının yerinde olduğu düşünülmektedir.¹²⁵ Bununla birlikte sahtecilik failinin konusunun TCK m.198 uyarınca paraya eşit sayılan bir değer olması halinde, örneğin sahte bir milli piyango bileti kullanılarak failerin haksız kazanç elde ettiği hallerde, Yargıtay, parada sahtecilik suçunun yanında dolandırıcılık suçundan da hüküm kurulması gerektiği-

suçunu oluşturduğu, parada sahtecilik suçunun kesintisiz suçlardan olması ve iddianamenin düzenlenmesi ile hukuki kesintinin gerçekleşmesi ve incelemeye konu olayda fiili kesintiyi oluşturan bir nedenin de bulunmadığı gözetilerek sanığın, katılana sahte para vererek cep telefonu satın aldıktan sonra yine katılanın cep telefonunu almak üzere buluştukları sırada kolluk görevlileri tarafından yakalanması üzerine yapılan üst aramasında sahte para ele geçmesi şeklinde gerçekleşen eylemi sebebiyle bir kez TCK'nın 197/1 maddesi uyarınca cezalandırılması gerekirken, yazılı şekilde bünyesinde temadiyi barındıran parada sahtecilik suçunda uygulama yeri bulunmadığı halde hükmedilen cezadan TCK'nın 43. maddesi uyarınca artırım yapılması, ayrıca hükümlünün TCK'nın 157/1. maddesi uyarınca cezalandırılması suretiyle fazla ceza tayini..." yasaya aykırı olduğundan hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Y. 8. CD, 04.04.2016 - E. 2016/2587, K. 2016/4423, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020).

¹²¹ Benzer değerlendirmeler için bkz. Çetin ve Malkoç, s. 57. Aynı suç işleme kararının icrası kapsamında fail tarafından değişik zamanlarda birden fazla sahte paranın tedavüle koyulması halinde TCK m.43/1 uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulama alanı bulabileceği yönünde bkz. Meraklı, s. 752. Yargıtay'ın 765 sayılı mülga Ceza Kanunu döneminde olmakla birlikte, bu halde zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasını uygun gördüğü kararları da bulunmaktadır. Bu kararın ayrıntısı için bkz. Y. 8. CD, 03.10.1989, E. 1989/5776, K. 1989/7275.

¹²² Yargıtay da bu halde, üretme, nakil veya ülkeye sokma hareketinin aynı anda gerçekleştirilmesi kaydıyla, tek bir parada sahtecilik suçunun oluşacağı kanaatindedir. Buna göre; "Aynı anda üretilen, nakledilen, ülkeye sokulan paraların tümü tek bir suç oluşturmaktadır". Y. 8. CD, 15.04.2020 - E. 2019/28194, K. 2020/11774, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 26.12.2020). Aynı yönde bkz. Y. 8. CD, 21.11.2016 - E. 2016/8310, K. 2016/10567, Y. 8. CD,

31.03.2016 - E. 2015/15091, K. 2016/4283; Y. 8. CD, 19.02.2015 - E. 2014/36887, K. 2015/12302 (Erişim tarihi: 22.10.2020).

¹²³ "Tüm sanıklar hakkında parada sahtecilik suçundan kurulan hükümlerin temyiz incelemesinde: Sanıklar hakkında kurulan hükümlerde; suçun işleniş biçimi, kastın yoğunluğu, ele geçen sahte para miktarı gözetilerek TCK'nın 3 ve 61/1. maddeleri uyarınca hakkaniyete uygun olarak, alt sınırdan daha fazla uzaklaşarak ceza tayini gerektiğinin gözetilmemesi...". Y. 8. CD, 19.10.2017 - E. 2017/19771, K. 2017/11615, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020). Benzer değerlendirmeler için bkz. YCGK, 30.06.2020 - E. 2018/8-54, K. 2020/331, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 26.12.2020).

¹²⁴ "Hükümlünün suça konu sahte paralarla alışveriş yapması şeklindeki eyleminin parada sahtecilik suçunun bünyesinde tedavül unsurunu da barındırdığı gözetilerek küll halinde parada sahtecilik suçunu oluşturduğu, ... sanığın, katılana sahte para vererek cep telefonu satın aldıktan sonra yine katılanın cep telefonunu almak üzere buluştukları sırada kolluk görevlileri tarafından yakalanması üzerine yapılan üst aramasında sahte para ele geçmesi şeklinde gerçekleşen eylemi sebebiyle bir kez TCK'nın 197/1 maddesi uyarınca cezalandırılması gerekirken, ... ayrıca hükümlünün TCK'nın 157/1. maddesi uyarınca cezalandırılması suretiyle fazla ceza tayini, yasaya aykırıdır". Y. 8. CD, 04.04.2016 - E. 2016/2587, K. 2016/4423, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020). Benzer değerlendirmeler için bkz. Y. 8. CD, 11.03.2010 - E. 2007/13288, K. 2010/3894, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 20.10.2020).

¹²⁵ Benzer değerlendirmeler için bkz. Özbacı, s. 127.

ni kabul etmektedir.¹²⁶ Ancak sahte milli piyango biletleri bakımından da parada sahteciliğe ilişkin hükümlerin uygulanmasını öngören ve ayrıntıları yukarıda aktarılan Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun 12'nci maddesi uyarınca, bu biletlerin tedavüle koyulması suretiyle mağdurun malvarlığında ortaya çıkan zarara bağlı olarak, fail kendisine veya üçüncü kişiye yarar sağlaması mümkündür. Bu nedenle suçun konusunun sahte para olduğu hallerden farklı bir yorum yapılmasını gerektiren bir durumun olmadığı; bu doğrultuda faille ilgili olarak sadece parada sahtecilik suçundan hüküm kurulmasının yeterli olduğu düşünülmektedir.

C. İştirak

Parada sahtecilik suçu, iştirak bakımından herhangi bir özellik göstermez. Azmettirme, yardım etme ve birlikte faillik olmak üzere iştirakin tüm şekilleri, bu suçta söz konusu olabilir. Sahte paranın birlikte suç işleme düşüncesi kapsamında faillerden biri tarafından üretilip, diğeri tarafından tedavüle koyulduğu hallerde, her iki failde suçun TCK m.197/1'de düzenlenen seçimlik hareketlerini gerçekleştirmiş olduklarından, bu suçtan birlikte fail olarak sorumlu tutulacaklardır. Bununla birlikte maddenin her bir fıkrasında bağımsız suçlar düzenlendiğinden, birlikte failliğin söz konusu olabilmesi için faillerin birlikte suç işleme kararı kapsamında aynı fıkrayı ihlal etmeleri gerekmektedir. Faillerden birinin parayı sahte olarak ürettiği, diğersinin ise paranın bu özelliğini bilerek kabul ettiği hallerde; parayı üreten fail, TCK m.197/1'de düzenlenen suçun asli faili olurken; parayı bu özelliğini bilerek kabul eden kişi de TCK m.197/2'de düzenlenen suçun asli faili olarak kabul edilecektir.¹²⁷ Bununla birlikte, failin sahte paranın üretilmesi fiiline aktif olarak katılmamakla birlikte, bu paranın üretilmesi için mekan sağladığı hallerde yardım eden sorumluluğuna gidilebilmesi mümkündür.¹²⁸ Benzer şekilde 5237 sayılı Kanunda suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilmeyen asıl faille tedavüle koyanlar arasında aracılık etme hareketini gerçekleştiren yani parada sahtecilik yapanlarla bu sahte parayı tedavüle koyanlar arasında aracılık hareketlerini gerçekleştiren kişileri suçun asıl faili olarak sorumlu tutma imkânı bulunmamakla birlikte; katkılarının fiile hâkimiyet kuracak düzeyde olup olmadığına bakılarak yardım eden ya da birlikte fail olarak sorumluluklarına gidilebilmesi mümkündür.¹²⁹

¹²⁶ Bu kararların ayrıntısı için bkz. Y. 15. CD, 17.12.2019 - E. 2017/9854, K. 2019/15013; Y. 15. CD, 15.10.2019 - E. 2017/8114, K. 2019/10022, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 26.12.2020).

¹²⁷ Sahte paranın bu özelliğini bilerek kabul eden kişinin, aslında TCK m.197/1 anlamında tedavüle koyma suçuna yardım eden olarak sorumlu tutulabilmesi mümkün olmakla birlikte; TCK m.197/2, m.197/1'e göre özel hüküm niteliğinde olduğundan, failin genel hüküm niteliğinin olan TCK m.197/1'den değil; TCK m.197/2'den sorumluluğunun doğacağına yönelik değerlendirmeler için bkz. Meraklı, s. 763.

¹²⁸ Yargıtay'ın bu yöndeki kararı için bkz. Y. 8. CD, 17.01.2008 - E. 2008/9262, K. 2008/226; aktaran; Özbalcı, s. 123. Ancak failin doğrudan suçun seçimlik hareketlerini gerçekleştirmemekle birlikte suçun işlenmesine katkı sağladığı hallerde, suçtan yardım eden olarak mı yoksa birlikte fail olarak mı sorumlu tutulacağına belirlenmesinde, katkısının fiile hâkimiyet kuracak düzeyde olup olmadığına bakılarak bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

¹²⁹ Benzer değerlendirmeler için bkz. Yıldız, s. 12.

XI. Yaptırım

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavüle bulunan parayı sahte olarak üretme, ülkeye sokma, nakletme, muhafaza etme veya tedavüle koyma suçunun cezası iki yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezasıdır. Yasakoyucu, suç karşılığında uygulanabilecek olan özgürlüğü bağlayıcı cezanın alt ve üst sınırlarını yasa metninde açıkça belirlemiştir. Ancak bu suç karşılığında uygulanabilecek olan adli para cezasının üst sınırını on bin gün olarak belirlerken, alt sınırını belirlemiştir. Dolayısıyla, söz konusu suç karşılığında uygulanacak adli para cezasının alt sınırı belirlenirken, adli para cezalarının düzenlendiği Türk Ceza Kanununun 52'nci maddesinin birinci fıkrası göz önünde bulundurulacaktır. Buna göre bu suç karşılığında uygulanabilecek olan adli para cezasının alt sınırı beş gündür.

197'nci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen sahte parayı bilerek kabul etme suçunun cezası ise bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasıdır. Bu fıkra yasakoyucu adli para cezası bakımından ne alt ne de üst sınır belirlemiş; hapis cezasının yanında adli para cezasının da uygulanmasını öngörmekle yetinmiştir. Bu doğrultuda yine TCK m.52/1 dikkate alınarak bir belirleme yapılması gerekmektedir. Buna göre; bu suç karşılığında uygulanabilecek adli para cezası beş günden az, yedi yüz otuz günden fazla olamayacaktır (TCK m.52/1).

Sahteliği bilinmeden kabul edilen paranın, bu özelliği bilinerek tedavüle koyulması suçu karşılığında ise TCK'nın 197'nci maddesinin üçüncü fıkrasında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür.¹³⁰ Bu fıkra düzenlenmiş suç karşılığında yasakoyucu, hapis cezasının yanında ayrıca para cezasına yer vermemiştir.

Son olarak şu husus da ifade edilmelidir ki, TCK m.197'de düzenlenen suçun konusunu oluşturan sahte paralar, TCK m.54 uyarınca müsadere edilecek¹³¹ ve sonrasında da ilgili mevzuat¹³² uyarınca bu paralar

¹³⁰ Bu suç karşılığında öngörülen yaptırımın, birinci fıkra suçun seçimlik hareketleri arasında yer verilen tedavüle koyma suçu karşılığında öngörülen yaptırıma nazaran çok daha hafif olduğu; bunun altında yatan nedenin, failin paranın sahte olduğunu bilmeden kabul etmesi olduğu düşünülebilirse de, aslında failin bu parayı sahte olduğunu öğrendikten sonra tedavüle koyduğu, dolayısıyla aslında birinci fıkradaki suçu işleyen failin kastı ile aralarında bir fark olmadığı, bu nedenle de söz konusu suçlar karşılığında öngörülen yaptırımlar arasında bu kadar fark olmasının suç ve ceza siyaseti ile bağdaşmadığına yönelik yapılan değerlendirmeler için bkz. Yurtcan, s. 11.

¹³¹ "Adli emanetin 2013/2070 sırasında kayıtlı bulunan suçta konu sahte paraların, 5237 Sayılı TCK'nın 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine ve 5320 Sayılı Kanun'un 17'nci maddesi uyarınca Merkez Bankasına gönderilmesine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi, yasaya aykırı ise de..." Y. 8. CD, 22.11.2017 - E. 2017/19429, K. 2017/13090, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020).

¹³² Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, RG 09.08.2005, No: 25901 ve Sahte Madeni Paraların ve Sikkelerin İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (RG: 09.05.2006 - 26163).

imha edilecektir.¹³³ Bu doğrultuda sahte paralarla ilgili müsadere kararı verilmemesi, Yargıtay tarafından bozma nedeni sayılmaktadır.¹³⁴ Bununla birlikte derece mahkemesi tarafından sahte paraların müsadere karar verilmekle birlikte, bu paraların kararın kesinleşmesinden sonra imha edilmek üzere ilgili birime gönderilmesine karar verilmemesi, her zaman bozma nedeni sayılmamakta; Yargıtay'ın bu gerekçeye dayanarak verdiği bozma kararları bulunduğu gibi,¹³⁵ hükmün düzeltilerek onanmasına hükmettiği kararları da bulunmaktadır.¹³⁶

¹³³ Müsadere edilen sahte paraların imha edilmek üzere nereye gönderileceği konusundaki düzenleme, Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin ve Sahte Madeni Paraların ve Sikkelerin İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 16'ncı maddelerinde yer almaktadır. Buna göre; sahteliği mahkeme kararı ile kesinleşen banknotlar, kararın kesinleşmesinden itibaren en kısa sürede imha edilmek üzere Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası merkez veya taşra birimlerine gönderilecektir. Bununla birlikte, sahteliği mahkeme kararı ile kesinleşen madeni paralar ve sikkeler, imha edilmek üzere, kesinleşmiş karar örneğinin onaylı bir sureti ile birlikte Darphane'nin sahtecilik birimine gönderilecektir.

¹³⁴ "Suça konu sahte paraların TCK'nın 54. maddesi uyarınca müsadere ve 5320 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 17'nci maddesi uyarınca çıkarılan Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 16. maddesi gereğince işlem yapılmak üzere T.C. Merkez Bankasına gönderilmesine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi..." yasaya aykırı olduğundan hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Y. 8. CD, 09.03.2015 - E. 2014/35122, K. 2015/13305, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020). Benzer kararlar için bkz. Y. 11. CD, 20.06.2016 - E. 2015/2862, K. 2016/5699; Y. 8. CD, 17.03.2016 - E. 2016/1837, K. 2016/3559; Y. 8. CD, 08.10.2015 - E. 2015/5391, K. 2015/22385; Y. 11. CD, 06.10.2015 - E. 2015/7566, K. 2015/29116, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020).

¹³⁵ "... suça konu sahte paraların 5237 Sayılı TCK'nın 54. maddesi uyarınca müsadere karar verildikten sonra 5320 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 17'nci maddesi uyarınca çıkarılan Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 16. maddesi gereğince işlem yapılmak üzere T.C. Merkez Bankasına gönderilmesine karar verilmesi gerekirken, "sahte paraların envanterlerinde saklanmak üzere T.C. Merkez Bankası İstanbul Şube Müdürlüğüne gönderilmesine" karar verilmesi..." yasaya aykırı bulunarak hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Y. 8. CD, 17.09.2015 - E. 2015/8084, K. 2015/21666, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020).

¹³⁶ "5237 Sayılı TCK'nın 54. maddesi uyarınca müsadere karar verilen suça konu sahte paraların 5320 Sayılı Kanun'un 17. ve Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 16. maddeleri uyarınca Merkez Bankasına gönderilmesine karar verilmesi gerekirken "koleksiyonuna gönderilmek üzere" müsadere karar verilmemesi, yasaya aykırı ise de, yeniden yargılama yapılmasını gerektirmeyen bu hususun, ... düzeltilmesi mümkün olduğundan, müsadere karar hükmü fıkрасından "Merkez Bankası koleksiyonuna gönderilmek üzere" ibaresi yazılmak suretiyle sair yönleri usul ve yasaya uygun olan hükmün düzeltilerek onanmasına, 02.11.2017 tarihinde oybirliğiyle karar verildi". Y. 8. CD, 02.11.2017 - E. 2016/5752, K. 2017/12260, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020). Aynı yönde bkz. Y. 8. CD, 04.05.2016 - E. 2016/1379, K. 2016/6068; Y. 8. CD, 19.04.2016 - E. 2016/2715, K. 2016/5263; Y. 8. CD, 09.02.2016 - E. 2015/10485, K. 2016/1194; Y. 3. CD, 02.11.2015 - E. 2015/13315, K. 2015/30431; Y. 8. CD, 17.09.2015 - E. 2014/38275, K. 2015/21627, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020).

XIII. Muhakemeye İlişkin Kurallar

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinde düzenlenen üç suç da, adli makamlarca re'sen soruşturulan suçlardır. TCK'nın 197'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavülde bulunan parayı sahte olarak üretme, ülkeye sokma, nakletme, muhafaza etme veya tedavüle koyma suçunu yargılamakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir (Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun m.12, m.14).¹³⁷ 197'nci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen sahte parayı bilerek kabul etme¹³⁸ ve üçüncü fıkrada düzenlenen sahteliği bilinmeden kabul edilen paranın bu özelliği bilinerek tedavüle koyulması suçlarını yargılamakla görevli mahkeme ise, asliye ceza mahkemesidir (Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun m.8, m.10, m.12). Ancak suçun failinin çocuk olduğu hallerde, suça sürüklenen çocuklar hakkında açılan davalar, suçun niteliğine bağlı olarak çocuk açığı ceza mahkemelerinde veya çocuk mahkemelerinde görülecektir (Çocuk Koruma Kanunu m.26).¹³⁹

Öte yandan, soruşturma veya kovuşturma sırasında parada sahtecilik suçunun işlendiğine (TCK m.197) ve bu suçtan elde edildiğine dair kuvvetli şüphe sebebi (delil) bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait, her türlü malvarlığı değerlerine el konulabilir. Bunların, şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması, söz konusu işlemin yapılmasını engellemez (CMK m.128). Bu suçun şirketin faaliyeti çerçevesinde işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve maddi gerçeğin ortaya çıkartılabilmesi için gerekli olması halinde de, soruşturma veya kovuşturma sürecinde hâkim veya mahkeme, şirket işlerinin yürütülmesiyle ilgili olarak kayıym atayabilir (CMK m.133/1, 4). Yine katalog suçlar arasında yer verildiğinden, parada sahtecilik suçunun faileri ile ilgili olarak, bu suçun işlendiğine dair somut delille dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması koşuluyla, iletişimin dinlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi (CMK m.135/1, 8) ve teknik araçlarla izleme (CMK m.140/1) tedbirleri de uygulanabilir.

Bilirkişiye başvurulması kural olarak takdiri olmakla birlikte yasakoyucu Yasada belirtilen belirli konularla ilgili bir sorun ortaya çıktığında bu sorunun

¹³⁷ 26.9.2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun (RG: 07.10.2004 - 25606).

¹³⁸ Sulh ceza mahkemelerinin görev alanına giren bu suç, 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 46'nci maddesiyle, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 8'inci maddesi değiştirilerek sulh ceza mahkemelerinin kaldırılmasından sonra asliye ceza mahkemelerinin görev alanına girer hale gelmiştir. 18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (RG: 28.06.2014 - 29044).

¹³⁹ 03.07.2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (RG: 15.07.2005 - 25876).

çözümünde bilirkişi incelemesi yaptırılmasını zorunlu kılmıştır. Bu hallerde bilirkişi incelemesi yaptırılmadan hüküm kurulması ve suçun bilirkişi raporu dışındaki delillerle ispatlanmış sayılması mümkün değildir.¹⁴⁰ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun¹⁴¹ 73'üncü maddesinde getirilen düzenleme ile paralar ve paraya eşit sayılan değerler üzerinde sahtecilik yapıldığı iddiaları da, bu bilirkişi incelemesi yaptırılmasının zorunlu olduğu haller arasında sayılmıştır.¹⁴² Sahte kâğıt paralar açısından bu incelemenin yaptırılacağı birim, Sahte Banknotların İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.7 uyarınca Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası merkez ve taşra birimleridir. Sahte madeni paralar ve sikkeler açısından ise Sahte Madeni Paraların ve Sikkelerin İncelenmesi ve Değerlendirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m.7 uyarınca Darphane'dir. Bu birimlerin para ya da paraya eşit sayılan değerler üzerinde yapacakları incelemenin kapsamı da, CMK'nın 73'üncü maddesinin gerekçesinde ortaya konulmaktadır. Buna göre söz konusu inceleme sonucunda hazırlanacak olan raporda, sahteciliğin neden ibaret bulunduğu ve ne suretle gerçekleştirildiği hususları¹⁴³ yer almalıdır.¹⁴⁴ Bu düzenlemeler uyarınca, ister milli ister yabancı devlette tedavüle koyulmuş bir para söz konusu olsun, bunlar üzerinde işlenen sahtecilik suçlarında bilirkişi incelemesi yaptırılmaksız-

zın¹⁴⁵ ya da maddede sayılanlar dışındaki kişilere veya kurumlara bilirkişi incelemesi yaptırılarak hüküm kurulması,¹⁴⁶ hükmün hukuka aykırı olması ve bozulması sonucunu doğuracaktır.¹⁴⁷

Bilirkişi incelemesi yaptırılmasının zorunlu olduğu hallerde, bu inceleme yaptırılmaksızın hüküm kurulması, hükmün hukuka aykırı olması sonucunu doğuracak olmakla birlikte bu durum, hâkimin hüküm kurarken bilirkişi raporunda belirtilen hususlarla bağlı olduğu anlamına da gelmemektedir. Hâkimin, bilirkişi raporunu hüküm kurarken dikkate alması için bu raporu ikna edici bulması gerekmektedir. Hâkimin bilirkişi raporuna dayanarak vicdani kanaatini oluşturmadığı hallerde, aynı konuda kanunda öngörülen birimlerde yeni bilirkişi incelemesi yaptırması gerekir.¹⁴⁸ Aksi halde, hâkimin yeni bilirkişi incelemesi yaptırılmaksızın, kendi kişisel görüş ve izlenimlerine dayanarak hüküm kurması, bu hükmün hukuka aykırı olması ve bozulması sonucunu doğuracaktır.¹⁴⁹

¹⁴⁰ Yasakoyucunun bu düzenlemelerle "yasal delil sistemi" yarattığı yönündeki değerlendirmeler için bkz. Nur Centel ve Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku (İstanbul: 17. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2020), s. 323.

¹⁴¹ 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (RG: 17.12.2004 - 25673).

¹⁴² Sahte para ve değerler üzerinde yapılacak incelemeler başlıklı bu hükmeye göre; "(1)Para ve Devlet tarafından çıkarılan tahvil ve Hazine bonosu gibi değerler üzerinde işlenen sahtecilik suçlarında, elkonulan para ve değerlerin hepsi, bunların asıllarını tedavüle çıkaran kurumların merkez veya taşra birimlerini incelettilir. / (2)Yabancı devletlerin paraları ve değerleri hakkında da, yetkili Türk makamlarının görüşlerinin alınmasına karar verilir".

¹⁴³ Uygulamada gelen raporlara bakıldığında, sahteliğin ne suretle gerçekleştirildiği konusunda bir değerlendirmeye çoğu zaman yer verilmediği; ağırlıklı olarak aldatma kabiliyetinin bulunup bulunmadığı esas alınarak değerlendirme yapıldığı görülmektedir. "Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İzmir Şubesi tarafından düzenlenen 12.07.2012 tarihli ve ... Sayılı raporda; ... seri numaralı üç adet 100 TL değerindeki banknotların sahte olduğu, aldatma (iğfal, sürüm) kabiliyetlerinin bulunduğu, yapılarındaki özen ve ustalık derecesi nedeniyle sahte olduklarının ilk bakışta herkes tarafından kolaylıkla anlaşılacağı, para destesi veya paketi içinde yer almaları durumunda sahte olduklarının ilk bakışta herkes tarafından kolaylıkla anlaşılmasının mümkün olmadığı, uzmanlarca veya veznedarlar gibi para işinin bir parçası olan insanlarca sahte olduklarının anlaşılacağı görüşüne yer verildiği..." YCGK, 30.06.2020 - E. 2018/8-54, K. 2020/331, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 26.12.2020). Bilirkişiden gelen raporda inceleme konusu değer aldatma kabiliyetine sahip olup olmadığı hususlarında bir görüşe yer verilmemesi durumunda, şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanması gerektiği yönünde bkz. Gökçen, 128. Ancak bu halde hâkimin şüpheden sanık yararlanır ilkesini uygulaması yerine, paranın aldatma kabiliyetine sahip olup olmadığını ortaya koymak üzere yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırması gerektiği düşünülmektedir.

¹⁴⁴ Bu raporda incelenen değer sahte olup olmadığının, sahteyse nasıl bir sahtecilik yapıldığının ve bu sahteciliğin sonuçlarının ortaya konulması gerektiği yönünde bkz. Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoğlu, Ceza Muhakemesi Hukuku (Ankara: 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 237.

¹⁴⁵ Bilirkişi incelemesi yaptırılırken de tek bir numunenin gönderilmesi ile yetinilmemesi; sahtecilik suçunun maddi konusunu teşkil eden değerlerin tamamının gerçekten bir sahtecilik fiilin gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenebilmesi amacıyla bilirkişi incelemesinden geçirilmesi gerekmektedir. Yargıtay kararları da bu yöndedir. Buna göre; "Sanıkta yakalanıp emanete alınan suç konusu altınların tamamı üzerinde ayrı ayrı bilirkişi incelemesi yaptırılmamıştır. Mevcut ve hükme esas alınan bilirkişi inceleme ve raporları; gönderilen birer numune üzerine yapılmıştır. / Sanığın suçunu ve bunun vasfını, tam ve eksiksiz belirlemek, suç eşyasının tamamının niteliğini belirleyip sağlıklı sonuca ulaşabilmek için birbirine emsal olmadığı anlaşılan suç konusu altınların hepsi üzerinde usulü dairesinde bilirkişi incelemesi yaptırılması, alınacak rapor sonucuna göre deliller takdir edilerek bir karar verilmesi gerekir". YCGK, 24.10.1988 - E. 1988/259, K. 1988/381. Aynı yönde bkz. YCGK, 20.03.1989 - E. 1989/8-57, K. 1989/116.

¹⁴⁶ Benzer yönde Emniyet Genel Müdürlüğüne ve Jandarma Genel Komutanlığına bağlı kriminal daire başkanlıklarında para üzerinde sahtecilik incelemesi yaptırılmasının mümkün olmadığına yönelik değerlendirmeler için bkz. Yenisey ve Nuhoğlu, s. 229. Yargıtay da bu tip bir inceleme sonucunda düzenlenen raporlara dayanılarak kurulan hükümleri Yasaya aykırı bularak bozma kararı vermektedir. Buna göre; "İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı emanetinin 2007/... sırasında kayıtlı sahte olduğu iddia edilen '50' Amerikan Doları hakkında CMK'nın 73. maddesine uygun inceleme yaptırılmaksızın İstanbul Emniyet Kriminal Laboratuvarının ön inceleme raporu ile yetinilmesi..." Y. 8. CD, 04.02.2010 - E. 2009/4366, K. 2010/1355, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 22.10.2020).

¹⁴⁷ "Suça konu paranın sahte olup olmadığı ve iğfal kabiliyeti bulunup bulunmadığının tespiti açısından, CMK'nın 73. maddesi uyarınca T.C. Merkez Bankası Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü Sahte Banknot ve Etketif İnceleme Komisyonu merkez veya taşra biriminden inceleme ve değerlendirme raporunun alınması yerine, soruşturma aşamasında alınan ön tespit raporuyla yetinilerek eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması..." yasaya aykırı bulunarak hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Y. 8. CD, 07.11.2016 - E. 2016/8169, K. 2016/10236, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 24.10.2020). Aynı yönde bkz. Y. 8. CD, 03.12.2015 - E. 2015/11721, K. 2015/25192; Y. 8. CD, 12.10.2015 - E. 2014/31145, K. 2015/22514; Y. 10. CD, 10.02.2015 - E. 2014/4046, K. 2015/2942, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası (Erişim tarihi: 24.10.2020).

¹⁴⁸ Centel ve Zafer, s. 323.

¹⁴⁹ "25.6.1981 günlü bilirkişi düşüncesinde "... sahteciliğin gözle görülebilir durumda ... kandırma niteliğinin bulunmadığı ..." yazılı olduğu halde; 26.10.1981 günlü duruşma tutanağında "... bilet mahkeme kurulunca incelendi, aldatma kabiliyeti bulunduğu görüldü..." yolunda yaratılan çelişkinin uzman bir kurulca sonuca bağlanması gerekirken, konuya mahkemeyi oluşturan Başkan ve Üyelerin kişisel izlenimleriyle çözüm getirilmesi ve bu izle-

XIV. Değerlendirme ve Sonuç

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinde parada sahtecilik başlığı altında üç ayrı suç düzenlenmektedir. Buna göre; maddenin birinci fıkrasında milli veya yabancı paranın sahte olarak üretilmesi, ülkeye sokulması, nakledilmesi, muhafaza edilmesi veya tedavüle koyulması fiilleri suç olarak hüküm altına alınırken; ikinci fıkrada sahte paranın bilerek kabul edilmesi; üçüncü fıkrada ise sahteliği bilinmeden kabul edilen paranın bu niteliği bilinerek tedavüle koyulması suçuna yer verilmektedir.

Parada sahtecilik suçunun maddi konusunu oluşturabilecek olan değerler, para ve TCK m.198 uyarınca paraya eşit sayılan değerlerdir. Suçun maddi konusunu oluşturabilecek bu değerler üzerinde gerçekleştirilen sahtecilik fiillerinin TCK m.197 kapsamında suç teşkil etmesi için gerçekleştirilen sahtecilik fiilleri sonrasında söz konusu değerlerin aldatma kabiliyetine sahip olması gerekmektedir. Söz konusu değerlerin aldatma kabiliyetine sahip olup olmadığının belirlenmesinde kullanılacak kriterler maddenin gerekçesinde ortaya konulmuştur. Bu kriterler doğrultusunda yapılacak değerlendirme sonucunda söz konusu değerlerin aldatma kabiliyetine sahip olmadığının tespit edildiği hallerde bu değerler kullanılarak gerçekleştirilen fiiller, koşullarının karşılanması kaydıyla TCK m.157 uyarınca dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebilecektir.

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suç, maddi unsuru itibarıyla memlekette veya yabancı ülkelerde kanunen tedavüle bulunan parayı, sahte olarak üretme, ülkeye sokma, nakletme, muhafaza etme veya tedavüle koyma hareketleri ile işlenebilecek seçimlik hareketli suç özelliği göstermektedir. Yine yasa metninde, bu hareketlere bağlı olarak dış dünyada zarar veya tehlike şeklinde bir neticenin ortaya çıkması aranmadığından suç, neticesi bakımından soyut tehlike suçu özelliği göstermektedir. Söz konusu suçun manevi unsuru ise genel kast olup, bu unsurun karşılandığının kabul edilebilmesi için failin kastının paranın veya paraya eşit sayılan değer sahteliğini de kapsaması gerekmektedir. Bu konuda failin içine düştüğü hata, TCK m.30/1 kapsamında değerlendirilir ve kaçınılmaz olması kaydıyla failin kastını kaldırdığı kabul edilir.

Sahte paranın bilerek kabul edilmesi suçu ise anılan maddenin ikinci fıkrasında hüküm altına alınmaktadır. Buna göre, kabul etme hareketinin somut olayda gerçekleştiğinin kabul edilebilmesi için, suçun konusunu oluşturan değer failin tasarruf alanına sokulması, söz konusu değer üzerinde faile hâkimiyet sağlanması gerekmektedir. Bu suç bakımından da madde metninde kabul etme hareketine bağlı olarak zarar veya tehlike şeklinde bir neticenin ortaya çıkması aranmadığından, bu suç da neticesi bakımından soyut tehlike suçu özelliği göstermektedir. Söz konusu suçun manevi unsuru ise genel kast olmakla birlikte, madde metninde söz konusu paranın sahte olduğu bilinerek kabul edilmesi

arandığından, bu suçun olası kastla işlenebilmesi imkânı bulunmamaktadır. Öte yandan, madde metninde suçun ihmal suretiyle de işlenebileceğine dair açık düzenlemeye yer verilmediğinden, failin sahte paraların tasarruf alanına sokulması karşısında hareketsiz kalması halinde, kanunilik ilkesi gereği, TCK m.197/2 kapsamında cezai sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.

Türk Ceza Kanununun 197'nci maddesinin üçüncü fıkrasında getirilen düzenlemenin niteliği konusunda maddenin gerekçesinde, “birinci fıkraya göre daha az cezayı gerektiren bir durum” olduğu ifade edilmektedir. Bu ifade, söz konusu düzenlemenin cezanın hafifletilmesi sonucunu doğuran bir nitelikli hal düzenlemesi olduğunu akla getirirse de, nitelikli halin varlığından söz edilebilmesi için karşılanması gereken koşullardan hareketle, söz konusu düzenlemenin bağımsız suç niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Failin bu suçtan sorumluluğunun doğması için de, sahte paranın bu özelliği bilinmeksizin kabul edilmiş ve fakat bu özelliği öğrenildikten sonra tedavüle koyulmuş olması gerekmektedir. Yine suçun manevi unsurunun karşılandığının kabul edilebilmesi için de bu özelliği bilinmeksizin kabul edilen paranın, bu özelliği öğrenildikten sonra tedavüle koyulması arandığından suç, sadece doğrudan kastla işlenebilecek bir suç özelliği göstermektedir.

765 sayılı Türk Ceza Kanunundan farklı olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda parada sahtecilik suçunun cezasının ağırlaştırılması ya da hafifletilmesi sonucunu doğuran bir düzenlemeye yer verilmemiştir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda parada sahtecilik suçunun failinin cezası bakımından etki doğurabilecek tek özel düzenleme, Yasanın 201'inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan etkin pişmanlık düzenlemesidir. Bu düzenleme uyarınca, söz konusu suçların resmi makamlar tarafından haber alınmasından önce gösterilen ve suç ortaklarının yakalanmasını ve sahte paraların ele geçirilmesini sağlayan etkin pişmanlık, cezayı ortadan kaldıran bir şahsi neden olarak kabul edilmiştir. Bununla birlikte söz konusu suçların resmi makamlar tarafından haber alınmasından sonra gösterilen ve suç ortaklarının yakalanmasını ve sahte paraların ele geçirilmesini sağlayan etkin pişmanlık hali ise, cezanın hafifletilmesini gerektiren bir şahsi neden olarak kabul edilmemiştir. Bu doğrultuda bu tip bir pişmanlık ancak cezanın belirlenmesi sırasında TCK m.62 uyarınca takdir indirimi nedeni olarak dikkate alınabilecektir.

Son olarak şu husus da ifade edilmelidir ki, ceza yargılamasında kural olarak bilirkişi incelemesi yaptırılması takdiri olmakla birlikte, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 73'üncü maddesinde getirilen düzenlemeyle, paralar ve paraya eşit sayılan değerler üzerinde sahtecilik yapıldığı iddiaları, bilirkişi incelemesi yaptırılmasının zorunlu olduğu haller arasında sayılmıştır. Dolayısıyla, para ve paraya eşit sayılan değerler üzerinde işlenen sahtecilik suçlarında bilirkişi incelemesi yaptırılmaksızın ya da maddede sayılanlar dışındaki kişilere veya kurumlara bilirkişi incelemesi yaptırılarak hüküm kurulması, hükmün hukuka aykırı olması ve bozulması sonucunu doğuracaktır.

nimin hükme ve uygulamaya dayanak yapılması yasaya aykırıdır”. Y. 8. CD, 28.11.1985 - E. 1985/5238, K. 1985/5634.

Kaynakça

- Akbulut, Berrin. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 6. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- Artuç, Mustafa. Pratik Türk Ceza Kanunu, Açıklamalı. Ankara: 5. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- Artuk, M. Emin, Gökçen, Ahmet, Alşahin, M. Emin, Çakır, Kerim. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 12. Baskı, Adalet Yayınevi, 2018.
- Artuk, M. Emin, Gökçen, Ahmet, Alşahin, M. Emin, Çakır, Kerim. Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: 16. Baskı, Adalet Yayınevi, 2017.
- Baba, Yasemin. Türk Ceza Kanununda Etkin Pişmanlık. İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Bakıcı, Sedat, Yalvaç, Gürsel. 5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2. Ankara: 1. Baskı, Adalet Yayınevi, 2008.
- Centel, Nur, Zafer, Hamide, Çakmut, Özlem. Türk Ceza Hukukuna Giriş. İstanbul: 10. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım 2017.
- Centel, Nur, Zafer, Hamide. Ceza Muhakemesi Hukuku. İstanbul: 17. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2020.
- Çetin, Erol, Malkoç, İsmail. Uygulamada Sahtekârlık Suçları Bilgisayar Suçları Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat. Ankara: 1. Baskı, Adalet Yayınevi, 1995.
- Demirbaş, Timur. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Dönmezer, Sulhi, Erman, Sahir. Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Genel Kısım, Cilt: II. İstanbul: 11. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım, 1997.
- Dülger, Murat Volkan ve Özkan, Onur. "Kripto Para Suçları: Kripto Para Birimlerinin Hukuki Boyutu ve Türk Ceza Kanunu Bakımından Değerlendirmesi". Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk'a Armağan, (Editör: Mahmut Koca), Ankara: 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020, s. 963-994.
- Gödeklı, Mehmet. "Türk Ceza Hukuku Öğretisi ve Uygulamasında Etkin Pişmanlık". TAAD, Y. 7, S. 29(2017): 277-360.
- Gökçen, Ahmet. Belgede Sahtecilik Suçları. Ankara: 5. Baskı, Adalet Yayınevi, 2018.
- Güngör, Devrim. Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu. Ankara: 1. Baskı, Yetkin, 2010.
- Hakeri, Hakan. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 22. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- İçel, Kayıhan. Ceza Hukuku Genel Hükümler II. İstanbul: 5. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2013.
- Katoğlu, Tuğrul. "Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları". AÜHFD, C. 61, S. 2 (2012): 657-693.
- Koca, Mahmut, Üzülmöz, İlhan. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Koca, Mahmut, Üzülmöz, İlhan. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: 6. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- Meraklı, Serkan. "Parada Sahtecilik Suçu TCK m.197". Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 26, S. 2, (Aralık 2020): 726-776.
- Meran, Necati. Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma. Ankara: 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Özbalcı, Yalın Yarkin. Parada Sahtecilik Suçu. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Yüksek Lisans Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Özbek, Veli Özer, Doğan, Koray, Bacaksız, Pınar. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Özbek, Veli Özer, Doğan, Koray, Bacaksız, Pınar. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Özen, Mustafa. Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: 3. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- Özgenç, İzzet. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Öztürk, Bahri, Erdem, M. Ruhan. Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku. Ankara: 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Taneri, Gökhan ve Kamışlı, Gani. Dolandırıcılık, Sahtecilik ve Güveni Kötüye Kullanma Suçları. Ankara: 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Tezcan, Durmuş, Erdem, M. Ruhan, Önok, Murat. Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. Ankara: 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Toroslu, Nevzat, Toroslu, Haluk. Ceza Hukuku Genel Hükümler. Ankara: 24. Baskı, Savaş Yayınevi, 2017.
- Yaşar, Osman, Gökcan, Hasan Tahsin, Artuç, Mustafa. Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 5. Ankara: 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2014.
- Yenisey, Feridun, Nuhoglu, Ayşe. Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Yıldız, Ali Kemal. "Parada Sahtecilik". Özel Ceza Hukuku, C. VI, (Köksal Bayraktar, Vesile Sonay Evik, Zeynel T. Kangal, Serap Keskin Kızıroğlu, Ali Kemal Yıldız, Hamide Zafer, Eylem Aksoy Retornaz, Güçlü Akyürek, Ali Hakan Evik, Pınar Memiş Kartal, Sinan Altunç, Asuman Aytekin İnceoğlu, Gülşah Bostancı Bozbayındır ve Fulya Eroğlu). İstanbul: 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 9-30.
- Yokuş Sevük, Handan. Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. Ankara: 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- Yurtcan, Erdener. Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları. Ankara: 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Zafer, Hamide. Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m.1-75. İstanbul: 7. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2019.

İnternet Kaynakları

- Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593). <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c059/tbmm22059119ss0664.pdf> (Erişim tarihi: 22.10.2020).
- 'Kripto Para Nedir?'. <https://koinbulteni.com/kripto-para-nedir> (Erişim tarihi: 28.10.2020).
- Adli İstatistikler 2018, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2182019155518istatistik2018.pdf> (Erişim tarihi: 30.09.2020).
- "Üretmek", Güncel Türkçe Sözlük. www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi: 01.09.2020).
- "Banknotlarda Sahteciliğe Dikkat". <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/4237f619-96ae-4409-bcfa-32bd-387dcab1/SahteBrosur.pdf> (Erişim tarihi: 10.09.2020).